Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τμήμα μείζονος συνθέσεως)

της 19ης Δεκεμβρίου 2024*

«Προδικαστική παραπομπή – Πολιτική ασύλου – Προσωρινή προστασία σε περίπτωση μαζικής εισροής εκτοπισθέντων – Οδηγία 2001/55/ΕΚ – Άρθρα 4 και 7 – Εισβολή των ρωσικών ενόπλων δυνάμεων στην Ουκρανία – Εκτελεστική απόφαση (ΕΕ) 2022/382 – Άρθρο 2 παράγραφος 3 – Δυνατότητα κράτους μέλους να εφαρμόσει την προσωρινή προστασία σε εκτοπισθέντες στους οποίους δεν αναφέρεται η εκτελεστική αυτή απόφαση – Χρόνος κατά τον οποίο κράτος μέλος που έχει χορηγήσει την προσωρινή προστασία σε τέτοιους εκτοπισθέντες μπορεί να την άρει – Επιστροφή παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών – Οδηγία 2008/115/ΕΚ – Άρθρο 6 – Απόφαση επιστροφής – Χρόνος κατά τον οποίο κράτος μέλος μπορεί να εκδώσει απόφαση επιστροφής – Παράνομη διαμονή»

Στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-244/24 και C-290/24 [Kaduna] [i],

με αντικείμενο δύο αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υποβλήθηκαν από το rechtbank Den Haag, zittingsplaats Amsterdam (πρωτοδικείο Χάγης, μεταβατική έδρα Άμστερνταμ, Κάτω Χώρες) (C-244/24), και από το Raad van State (Συμβούλιο της Επικρατείας, Κάτω Χώρες) (C-290/24), με αποφάσεις της 29ης Μαρτίου 2024 και της 25ης Απριλίου 2024, οι οποίες περιήλθαν στο Δικαστήριο στις 4 Απριλίου 2024 και στις 25 Απριλίου 2024 αντιστοίχως, στο πλαίσιο των δικών

P (C-244/24),

AI,

ZY,

BG (C-290/24)

κατά

Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τμήμα μείζονος συνθέσεως),

συγκείμενο από τους K. Lenaerts, Πρόεδρο, T. von Danwitz, Αντιπρόεδρο, F. Biltgen, K. Jürimäe, K. Λυκούργο (εισηγητή), I. Jarukaitis, S. Rodin, A. Kumin, N. Jääskinen, Δ. Γρατσία και M. Gavalec, προέδρους τμήματος, E. Regan, J. Passer, Z. Csehi και O. Spineanu-Matei, δικαστές,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

[i] Η ονομασία που έχει δοθεί στην παρούσα υπόθεση είναι πλασματική. Δεν αντιστοιχεί στο πραγματικό όνομα κανενός διαδίκου.

γενικός εισαγγελέας: J. Richard de la Tour

γραμματέας: N. Mundhenke, διοικητική υπάλληλος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 3ης Σεπτεμβρίου 2024,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

– ο P, εκπροσωπούμενος από την C. E. van Diepen, advocate,

– ο AI, εκπροσωπούμενος από την P. Krämer-Ograjensek, advocate,

– ο ZY, εκπροσωπούμενος από τον R. H. T. van Boxmeer, advocaat,

– ο BG, εκπροσωπούμενος από τον T. E. van Houwelingen-Boer, advocaat,

– η Ολλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις M. K. Bulterman, A. Hanje και J. Langer,

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τις A. Baeckelmans, F. Blanc-Simonetti, M. Debieuvre και A. Κατσιμέρου,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 22ας Οκτωβρίου 2024,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Οι αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως αφορούν την ερμηνεία:

– του άρθρου 4 και του άρθρου 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/55/ΕΚ του Συμβουλίου, της 20ής Ιουλίου 2001, σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές παροχής προσωρινής προστασίας σε περίπτωση μαζικής εισροής εκτοπισθέντων και μέτρα για τη δίκαιη κατανομή των βαρών μεταξύ κρατών μελών όσον αφορά την υποδοχή και την αντιμετώπιση των συνεπειών της υποδοχής αυτών των ατόμων (ΕΕ 2001, L 212, σ. 12), του άρθρου 2, παράγραφος 3, της εκτελεστικής αποφάσεως (ΕΕ) 2022/382 του Συμβουλίου, της 4ης Μαρτίου 2022, που διαπιστώνει την ύπαρξη μαζικής εισροής εκτοπισθέντων από την Ουκρανία κατά την έννοια του άρθρου 5 της οδηγίας 2001/55/ΕΚ και έχει ως αποτέλεσμα την εφαρμογή προσωρινής προστασίας (ΕΕ 2022, L 71, σ. 1), και του άρθρου 1 της εκτελεστικής αποφάσεως (ΕΕ) 2023/2409 του Συμβουλίου, της 19ης Οκτωβρίου 2023, για την παράταση της προσωρινής προστασίας, όπως θεσπίστηκε με την εκτελεστική απόφαση (ΕΕ) 2022/382 (ΕΕ L, 2023/2409)·

– του άρθρου 6 της οδηγίας 2008/115/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2008, σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών (ΕΕ 2008, L 348, σ. 98).

2 Οι αιτήσεις αυτές υποβλήθηκαν στο πλαίσιο δύο ενδίκων διαφορών μεταξύ, αφενός, του P (C-244/24) και των AI, ZY και BG (C-290/24), υπηκόων τρίτων χωρών, και, αφετέρου, του Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Υφυπουργού Δικαιοσύνης και Ασφάλειας, Κάτω Χώρες) (στο εξής: Υφυπουργός), με αντικείμενο την παύση της προσωρινής προστασίας που τους είχε χορηγηθεί και τη νομιμότητα των αποφάσεων επιστροφής οι οποίες εκδόθηκαν εις βάρος τους.

Το νομικό πλαίσιο

Το ενωσιακό δίκαιο

Οι διατάξεις που διέπουν την προσωρινή προστασία

– *Η οδηγία 2001/55*

3 Οι αιτιολογικές σκέψεις 2, 8 και 13 της οδηγίας 2001/55 έχουν ως εξής:

«(2) Οι περιπτώσεις μαζικής εισροής εκτοπισθέντων που δεν μπορούν να επιστρέψουν στη χώρα καταγωγής τους έχουν αυξηθεί σημαντικά κατά τα τελευταία έτη στην Ευρώπη. Στις περιπτώσεις αυτές, μπορεί να είναι απαραίτητο να τεθούν σε εφαρμογή έκτακτα συστήματα για την παροχή άμεσης προσωρινής προστασίας σ' αυτούς.

[…]

(8) Ως εκ τούτου, είναι αναγκαίο να θεσπιστούν ελάχιστες προδιαγραφές παροχής προσωρινής προστασίας σε περίπτωση μαζικής εισροής εκτοπισθέντων και να ληφθούν μέτρα που να επιδιώκουν τη δίκαιη κατανομή των βαρών μεταξύ των κρατών μελών όσον αφορά την υποδοχή και την αντιμετώπιση των συνεπειών της υποδοχής αυτών των ατόμων.

[…]

(13) Δεδομένου του έκτακτου χαρακτήρα των διατάξεων που θεσπίζει η παρούσα οδηγία για την αντιμετώπιση μαζικής εισροής ή επικείμενης μαζικής εισροής εκτοπισθέντων από τρίτες χώρες, οι οποίοι αδυνατούν να επιστρέψουν στη χώρα καταγωγής τους, η χορηγούμενη προστασία θα πρέπει να είναι περιορισμένης χρονικής διάρκειας.»

4 Το άρθρο 1 της οδηγίας 2001/55 ορίζει τα εξής:

«Σκοπός της παρούσας οδηγίας είναι να θεσπίσει ελάχιστες προδιαγραφές παροχής προσωρινής προστασίας σε περίπτωση μαζικής εισροής εκτοπισθέντων από τρίτες χώρες οι οποίοι δεν μπορούν να επιστρέψουν στη χώρα καταγωγής τους, και να επιδιώξει τη δίκαιη κατανομή των βαρών μεταξύ των κρατών μελών όσον αφορά την υποδοχή και την αντιμετώπιση των συνεπειών της υποδοχής αυτών των ατόμων.»

5 Το άρθρο 2 της οδηγίας 2001/55 έχει ως εξής:

«Για τον σκοπό της παρούσας οδηγίας, νοούνται ως:

α) “προσωρινή προστασία”: μία διαδικασία με έκτακτο χαρακτήρα που εξασφαλίζει, σε περίπτωση μαζικής εισροής ή εάν επίκειται μαζική εισροή εκτοπισθέντων από τρίτες χώρες, οι οποίοι δεν μπορούν να επιστρέψουν στη χώρα καταγωγής τους, άμεση και προσωρινή προστασία σε αυτά τα άτομα, ιδίως εάν υπάρχει επίσης κίνδυνος το σύστημα ασύλου να μην μπορεί να αντιμετωπίσει αυτήν την εισροή χωρίς αρνητικές συνέπειες για την καλή λειτουργία του, το συμφέρον των ενδιαφερομένων ατόμων και το συμφέρον άλλων ατόμων που ζητούν προστασία·

[…]

ζ) “άδειες διαμονής”: κάθε άδεια ή έγκριση που εκδίδεται από τις αρχές κράτους μέλους και υλοποιείται σύμφωνα με τη νομοθεσία του, η οποία επιτρέπει σε υπήκοο τρίτης χώρας ή σε απάτριδα να διαμένει στην επικράτειά του·

[…]».

6 Κατά το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/55:

«Η προσωρινή προστασία δεν προδικάζει την αναγνώριση του καθεστώτος του πρόσφυγα δυνάμει της Σύμβασης της Γενεύης [περί του καθεστώτος των προσφύγων, η οποία υπογράφηκε στη Γενεύη στις 28 Ιουλίου 1951 (*Recueil des traités des Nations unies*, τόμος 189, σ. 150, αριθ. 2545, 1954), όπως συμπληρώθηκε με το Πρωτόκολλο περί του καθεστώτος των προσφύγων, το οποίο συνήφθη στη Νέα Υόρκη στις 31 Ιανουαρίου 1967].»

7 Το άρθρο 4 της οδηγίας 2001/55 προβλέπει τα εξής:

«1. Με την επιφύλαξη του άρθρου 6, η διάρκεια της προσωρινής προστασίας ανέρχεται σε ένα έτος. Αν δεν λήξει βάσει του άρθρου 6 παράγραφος 1 στοιχείο β), μπορεί να παρατείνεται αυτοδικαίως κατά περιόδους 6 μηνών για ένα ακόμα έτος κατ’ ανώτατο όριο.

2. Όταν εξακολουθούν να υφίστανται λόγοι προσωρινής προστασίας, το Συμβούλιο μπορεί να αποφασίσει με ειδική πλειοψηφία μετά από πρόταση της Επιτροπής, η οποία εξετάζει επίσης κάθε αίτημα κράτους μέλους να υποβάλει πρόταση στο Συμβούλιο, να παρατείνει την προσωρινή προστασία για ένα έτος κατ’ ανώτατο όριο.»

8 Κατά το άρθρο 5 της οδηγίας 2001/55:

«1. Η ύπαρξη μαζικής εισροής εκτοπισθέντων διαπιστώνεται με απόφαση του Συμβουλίου που λαμβάνεται με ειδική πλειοψηφία κατόπιν προτάσεως της Επιτροπής, η οποία επίσης εξετάζει κάθε αίτηση κράτους μέλους που αφορά την εκ μέρους της υποβολή πρότασης στο Συμβούλιο.

[…]

3. Η απόφαση του Συμβουλίου έχει ως αποτέλεσμα, για τους εκτοπισθέντες στους οποίους αναφέρεται, την εφαρμογή της προσωρινής προστασίας σε όλα τα κράτη μέλη σύμφωνα με τις διατάξεις της παρούσας οδηγίας. Η απόφαση περιλαμβάνει τουλάχιστον:

α) περιγραφή των ειδικών ομάδων ατόμων στα οποία παρέχεται προσωρινή προστασία,

β) την ημερομηνία έναρξης ισχύος της προσωρινής προστασίας,

[…]

4. Η απόφαση του Συμβουλίου βασίζεται:

α) στην εξέταση της κατάστασης και του μεγέθους των μετακινήσεων των εκτοπισθέντων,

β) στην αξιολόγηση της σκοπιμότητας ενεργοποίησης της προσωρινής προστασίας, λαμβάνοντας υπόψη τις δυνατότητες επείγουσας βοήθειας και επιτόπιων δράσεων ή την ανεπάρκεια των εν λόγω μέτρων,

γ) στις πληροφορίες που λαμβάνουν τα κράτη μέλη, η Επιτροπή, η [Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (UNHCR)] και άλλοι σχετικοί διεθνείς οργανισμοί.

[…]»

9 Το άρθρο 6 της οδηγίας 2001/55 έχει ως εξής:

«1. Η προσωρινή προστασία λήγει:

α) όταν συμπληρώνεται η μέγιστη διάρκεια, ή

β) οποτεδήποτε, με απόφαση του Συμβουλίου η οποία θεσπίζεται με ειδική πλειοψηφία, κατόπιν προτάσεως της Επιτροπής, η οποία εξετάζει επίσης οποιαδήποτε αίτηση κράτους μέλους που υποβάλλει πρόταση στο Συμβούλιο.

2. Η απόφαση του Συμβουλίου βασίζεται στη διαπίστωση ότι η κατάσταση στη χώρα καταγωγής επιτρέπει τον ασφαλή και μόνιμο επαναπατρισμό των ατόμων στα οποία είχε χορηγηθεί προσωρινή προστασία, τηρουμένων δεόντως των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών, καθώς και των υποχρεώσεων των κρατών μελών όσον αφορά τη μη επαναπροώθηση. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενημερώνεται σχετικά με την απόφαση του Συμβουλίου.»

10 Το άρθρο 7 της οδηγίας 2001/55 ορίζει τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη μπορούν να επεκτείνουν την προβλεπόμενη από την παρούσα οδηγία προσωρινή προστασία σε συμπληρωματικές κατηγορίες εκτοπισθέντων, πέραν αυτών που περιλαμβάνονται στην απόφαση του Συμβουλίου που προβλέπεται από το άρθρο 5, τα οποία έχουν εκτοπιστεί για τους ίδιους λόγους και από την ίδια χώρα ή περιοχή καταγωγής. Απευθύνουν αμέσως κοινοποίηση στο Συμβούλιο και την Επιτροπή.

2. Οι διατάξεις των άρθρων 24, 25 και 26 δεν εφαρμόζονται κατά τη χρήση της αναφερόμενης στην παράγραφο 1 δυνατότητας, εξαιρουμένης της διαρθρωτικής στήριξης που περιλαμβάνεται

στο Ευρωπαϊκό Ταμείο για τους πρόσφυγες το οποίο συστάθηκε με την απόφαση [2000/596/ΕΚ, του Συμβουλίου, της 28ης Σεπτεμβρίου 2000, για τη δημιουργία Ευρωπαϊκού Ταμείου για τους Πρόσφυγες (ΕΕ 2000, L 252, σ. 12)], υπό τους όρους που προβλέπονται από την εν λόγω απόφαση.»

11 Το κεφάλαιο ΙΙΙ της οδηγίας 2001/55, το οποίο επιγράφεται «Υποχρεώσεις των κρατών μελών έναντι των ατόμων που απολαύουν προσωρινής προστασίας», περιλαμβάνει τα άρθρα 8 έως 16 της οδηγίας αυτής.

12 Το άρθρο 8, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/55 προβλέπει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα προκειμένου τα άτομα που απολαύουν προσωρινής προστασίας να διαθέτουν άδεια διαμονής καθ' όλη τη διάρκεια της προσωρινής προστασίας. Προς τον σκοπό αυτό, τούς χορηγούνται έγγραφα ή άλλα ισοδύναμα δικαιολογητικά.»

13 Το κεφάλαιο IV της οδηγίας 2001/55, το οποίο φέρει τον τίτλο «Πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου στο πλαίσιο της προσωρινής προστασίας», περιλαμβάνει τα άρθρα 17 έως 19 της οδηγίας αυτής.

14 Το άρθρο 17 της οδηγίας 2001/55 έχει ως εξής:

«1. Τα άτομα που απολαύουν προσωρινής προστασίας πρέπει να μπορούν να υποβάλλουν οιαδήποτε στιγμή αίτηση ασύλου.

2. Η εξέταση αίτησης ασύλου η οποία δεν έχει ακόμα διεκπεραιωθεί πριν το τέλος της περιόδου προσωρινής προστασίας ολοκληρώνεται μετά το τέλος αυτής της περιόδου.»

15 Το κεφάλαιο V της οδηγίας 2001/55, το οποίο τιτλοφορείται «Επαναπατρισμός και μέτρα μετά τη λήξη της προσωρινής προστασίας», περιλαμβάνει τα άρθρα 20 έως 23 της οδηγίας αυτής.

16 Κατά το άρθρο 20 της οδηγίας 2001/55:

«Μετά τη λήξη της προσωρινής προστασίας, εφαρμόζεται το γενικό δίκαιο για την προστασία και τους αλλοδαπούς στα κράτη μέλη, με την επιφύλαξη των άρθρων 21, 22 και 23.»

17 Το άρθρο 21 της οδηγίας 2001/55 έχει ως εξής:

«1. Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα για να καταστήσουν εφικτό τον εκούσιο επαναπατρισμό των ατόμων που απολαύουν προσωρινής προστασίας ή των οποίων η προσωρινή προστασία έχει λήξει. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε οι διατάξεις που διέπουν τον εκούσιο επαναπατρισμό των ατόμων που απολαύουν προσωρινής προστασίας να εξασφαλίζουν τον επαναπατρισμό τους στα πλαίσια σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας.

Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι τα άτομα αυτά λαμβάνουν την απόφαση να επαναπατριστούν έχοντας πλήρη επίγνωση των συνεπειών. Τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέπουν τη δυνατότητα διερευνητικών επισκέψεων.

2. Καθ' όσο χρόνο η προσωρινή προστασία δεν έχει λήξει, τα κράτη μέλη εξετάζουν ευνοϊκά, με βάση τις συνθήκες που επικρατούν στη χώρα καταγωγής, τις αιτήσεις επιστροφής στο κράτος μέλος υποδοχής προσώπων που έχουν τύχει προσωρινής προστασίας και έχουν ασκήσει το δικαίωμά τους για εκούσιο επαναπατρισμό.

3. Κατά τη λήξη της προσωρινής προστασίας, τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέπουν την παράταση των υποχρεώσεων που προβλέπονται από το κεφάλαιο ΙΙΙ για μεμονωμένα άτομα που είχαν καλυφθεί από προσωρινή προστασία και επωφελούνται προγράμματος εκούσιου επαναπατρισμού. Αυτή η παράταση ισχύει μέχρι την ημερομηνία του επαναπατρισμού.»

18 Το άρθρο 22 της οδηγίας 2001/55 προβλέπει τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα ώστε να εξασφαλίσουν ότι τα άτομα των οποίων η προσωρινή προστασία έχει λήξει και τα οποία δεν είναι επιλέξιμα για να γίνουν δεκτά επαναπατρίζονται αναγκαστικά, στα πλαίσια σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας.

2. Σε περιπτώσεις αναγκαστικού επαναπατρισμού, τα κράτη μέλη εξετάζουν τους επιτακτικούς ανθρωπιστικούς λόγους που ενδέχεται να καθιστούν αδύνατο ή παράλογο τον επαναπατρισμό σε συγκεκριμένες περιπτώσεις.»

19 Κατά το άρθρο 23 της οδηγίας 2001/55:

«1. Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα όσον αφορά τους όρους διαμονής των ατόμων τα οποία έχουν τύχει προσωρινής προστασίας και, λόγω της κατάστασης της υγείας τους, δεν μπορούν λογικά να ταξιδέψουν, παραδείγματος χάριν εάν υποφέρουν από σοβαρές αρνητικές επιπτώσεις εάν διακοπεί η θεραπεία τους. Για όσο διάστημα ευρίσκονται σε αυτή την κατάσταση, δεν μπορούν να απομακρυνθούν.

2. Τα κράτη μέλη μπορούν να επιτρέπουν στις οικογένειες με ανήλικα τέκνα τα οποία φοιτούν στο σχολείο σε κράτος μέλος να επωφελούνται προϋποθέσεων παραμονής που να επιτρέπουν στα αφορώμενα τέκνα να ολοκληρώσουν την τρέχουσα σχολική περίοδο.»

– *Η εκτελεστική απόφαση 2022/382*

20 Οι αιτιολογικές σκέψεις 7, 11 έως 14 και 21 της οδηγίας 2022/382 έχουν ως εξής:

«(7) Τα στοιχεία αυτά δείχνουν ότι η Ένωση είναι πιθανό να βρεθεί αντιμέτωπη με μια κατάσταση που να χαρακτηρίζεται από μαζική εισροή εκτοπισθέντων από την Ουκρανία οι οποίοι δεν είναι σε θέση να επιστρέψουν στη χώρα ή περιοχή καταγωγής τους λόγω της ρωσικής στρατιωτικής επίθεσης. Η έκταση της εισροής ενδέχεται να είναι τέτοια ώστε να υπάρχει επίσης σαφής κίνδυνος τα συστήματα ασύλου των κρατών μελών να μην είναι σε θέση να διεκπεραιώνουν τις αφίξεις χωρίς αρνητικές επιπτώσεις στην αποτελεσματική λειτουργία τους και στα συμφέροντα των ενδιαφερομένων και των άλλων προσώπων που ζητούν προστασία.

[…]

(11) Αντικείμενο της παρούσας απόφασης είναι να καθιερώσει προσωρινή προστασία για Ουκρανούς υπηκόους που διέμεναν στην Ουκρανία και εκτοπίστηκαν στις 24 Φεβρουαρίου 2022 ή αργότερα συνεπεία της στρατιωτικής εισβολής των ρωσικών ενόπλων δυνάμεων που ξεκίνησε κατά την εν λόγω ημερομηνία. Θα πρέπει επίσης να θεσπιστεί προσωρινή προστασία για υπηκόους τρίτων χωρών εκτός της Ουκρανίας, οι οποίοι έχουν εκτοπιστεί από την Ουκρανία στις 24 Φεβρουαρίου 2022 ή αργότερα και στους οποίους είχε αναγνωριστεί στην Ουκρανία καθεστώς πρόσφυγα ή ισοδύναμη προστασία πριν από τις 24 Φεβρουαρίου 2022. Επιπλέον, είναι σημαντικό να διατηρηθεί η

ενότητα των οικογενειών και να αποφευχθούν αποκλίνοντα καθεστώτα μεταξύ μελών της ίδιας οικογένειας. Ως εκ τούτου, είναι αναγκαίο να θεσπιστεί επίσης προσωρινή προστασία για τα μέλη της οικογένειας των εν λόγω προσώπων, όπου οι οικογένειές τους βρίσκονταν ήδη στην Ουκρανία και διέμεναν στην Ουκρανία κατά τον χρόνο των περιστάσεων που περιβάλλουν τη μαζική εισροή εκτοπισθέντων.

(12) Είναι επίσης σκόπιμο να προβλεφθεί η προστασία των ανιθαγενών και των υπηκόων τρίτων χωρών εκτός της Ουκρανίας, οι οποίοι μπορούν να αποδείξουν ότι διέμεναν νόμιμα στην Ουκρανία πριν από τις 24 Φεβρουαρίου 2022 βάσει έγκυρης μόνιμης άδειας διαμονής που εκδίδεται σύμφωνα με το ουκρανικό δίκαιο, και οι οποίοι δεν είναι σε θέση να επιστρέψουν υπό ασφαλείς και μόνιμες συνθήκες στη χώρα ή την περιοχή καταγωγής τους. Η προστασία αυτή θα πρέπει να λάβει τη μορφή είτε εφαρμογής της παρούσας απόφασης σε αυτούς είτε άλλης κατάλληλης προστασίας βάσει του εθνικού δικαίου, η οποία αποφασίζεται από κάθε κράτος μέλος. Όσοι επιθυμούν να επωφεληθούν από την προστασία θα πρέπει να είναι σε θέση να αποδείξουν ότι πληρούν αυτά τα κριτήρια επιλεξιμότητας υποβάλλοντας τα σχετικά έγγραφα στις αρμόδιες αρχές του οικείου κράτους μέλους. Εάν δεν είναι σε θέση να προσκομίσουν τα σχετικά έγγραφα, τα κράτη μέλη θα πρέπει να τα ανακατευθύνουν στην κατάλληλη διαδικασία.

(13) Σύμφωνα με την οδηγία [2001/55], τα κράτη μέλη μπορούν να επεκτείνουν την προσωρινή προστασία σε όλους τους άλλους απάτριδες ή μη Ουκρανούς υπηκόους τρίτων χωρών που διαμένουν νόμιμα στην Ουκρανία και δεν είναι σε θέση να επιστρέψουν υπό ασφαλείς και μόνιμες συνθήκες στη χώρα ή την περιοχή καταγωγής τους. Στα άτομα αυτά θα μπορούσαν να περιλαμβάνονται οι υπήκοοι τρίτων χωρών που σπούδαζαν ή εργάζονταν στην Ουκρανία σε βραχυχρόνια βάση κατά τον χρόνο των γεγονότων που οδήγησαν στη μαζική εισροή εκτοπισθέντων. Τα πρόσωπα αυτά θα πρέπει εν πάση περιπτώσει να γίνονται δεκτά στην Ένωση για ανθρωπιστικούς λόγους χωρίς να απαιτείται, ιδίως, η κατοχή έγκυρης θεώρησης, επαρκών μέσων διαβίωσης ή έγκυρων ταξιδιωτικών εγγράφων, προκειμένου να διασφαλίζεται η ασφαλής διέλευση με σκοπό την επιστροφή τους στη χώρα ή την περιοχή καταγωγής τους.

(14) Τα κράτη μέλη μπορούν επίσης να επεκτείνουν την προσωρινή προστασία σε πρόσθετες κατηγορίες εκτοπισθέντων προσώπων πέραν εκείνων για τα οποία ισχύει η παρούσα απόφαση, όταν τα άτομα αυτά έχουν εκτοπιστεί για τους ίδιους λόγους και από την ίδια χώρα ή περιοχή καταγωγής που αναφέρεται στην παρούσα απόφαση. Στην περίπτωση αυτή, τα κράτη μέλη θα πρέπει να ενημερώνουν αμέσως το Συμβούλιο και την Επιτροπή. Στο πλαίσιο αυτό, τα κράτη μέλη θα πρέπει να ενθαρρυνθούν να εξετάσουν το ενδεχόμενο επέκτασης της προσωρινής προστασίας στα άτομα που διέφυγαν από την Ουκρανία λίγο πριν από τις 24 Φεβρουαρίου 2022, καθώς οι εντάσεις αυξήθηκαν ή βρέθηκαν στο έδαφος της Ένωσης (π.χ. σε διακοπές ή για λόγους εργασίας) ακριβώς πριν από την ημερομηνία αυτή και τα οποία, λόγω της ένοπλης σύγκρουσης, δεν μπορούν να επιστρέψουν στην Ουκρανία.

[…]

(21) Σύμφωνα με την οδηγία [2001/55], η διάρκεια της προσωρινής προστασίας θα πρέπει να είναι για αρχική περίοδο ενός έτους. Πλην αν τερματιστεί σύμφωνα με τους όρους του άρθρου 6 παράγραφος 1 στοιχείο β) της εν λόγω οδηγίας, η περίοδος αυτή θα πρέπει να παρατείνεται αυτοδικαίως κατά περιόδους έξι μηνών, για ένα ακόμα έτος κατ’ ανώτατο όριο. Η Επιτροπή θα παρακολουθεί και θα επανεξετάζει συνεχώς την κατάσταση. Ανά

πάσα στιγμή, μπορεί να προτείνει στο Συμβούλιο να τερματίσει την προσωρινή προστασία, με βάση τη διαπίστωση ότι η κατάσταση στην Ουκρανία επιτρέπει τον ασφαλή και μόνιμο επαναπατρισμό των ατόμων στα οποία χορηγήθηκε προσωρινή προστασία, ή να προτείνει στο Συμβούλιο να παρατείνει την προσωρινή προστασία για έως ένα έτος.»

21 Το άρθρο 1 της εκτελεστικής αποφάσεως 2022/382 προβλέπει τα εξής:

«Με την παρούσα διαπιστώνεται η ύπαρξη μαζικής εισροής στην Ένωση εκτοπισθέντων οι οποίοι υποχρεώθηκαν να εγκαταλείψουν την Ουκρανία λόγω ενόπλων συγκρούσεων.»

22 Το άρθρο 2, παράγραφοι 1 έως 3, της εκτελεστικής αποφάσεως 2022/382 ορίζει τα εξής:

«1. Η παρούσα απόφαση εφαρμόζεται στις ακόλουθες κατηγορίες ατόμων που εκτοπίστηκαν από την Ουκρανία από ή μετά τις 24 Φεβρουαρίου 2022, ως αποτέλεσμα της στρατιωτικής εισβολής των ρωσικών ενόπλων δυνάμεων που ξεκίνησε κατά την εν λόγω ημερομηνία:

α) Ουκρανοί υπήκοοι που διέμεναν στην Ουκρανία πριν από τις 24 Φεβρουαρίου 2022·

β) ανιθαγενείς και υπήκοοι τρίτων χωρών εκτός της Ουκρανίας, οι οποίοι επωφελούνταν διεθνούς προστασίας ή ισοδύναμης εθνικής προστασίας στην Ουκρανία πριν από τις 24 Φεβρουαρίου 2022· και

γ) μέλη της οικογένειας των προσώπων που αναφέρονται στα στοιχεία α) και β).

2. Τα κράτη μέλη εφαρμόζουν είτε την παρούσα απόφαση είτε παρέχουν επαρκή προστασία βάσει του εθνικού τους δικαίου, όσον αφορά τους ανιθαγενείς και τους υπηκόους τρίτων χωρών εκτός της Ουκρανίας, οι οποίοι μπορούν να αποδείξουν ότι διέμεναν νόμιμα στην Ουκρανία πριν από τις 24 Φεβρουαρίου 2022 βάσει έγκυρης μόνιμης άδειας διαμονής που εκδίδεται σύμφωνα με το ουκρανικό δίκαιο, και οι οποίοι δεν είναι σε θέση να επιστρέψουν υπό ασφαλείς και μόνιμες συνθήκες στη χώρα ή την περιοχή καταγωγής τους.

3. Σύμφωνα με το άρθρο 7 της οδηγίας [2001/55], τα κράτη μέλη μπορούν επίσης να εφαρμόζουν την παρούσα απόφαση σε άλλα πρόσωπα, συμπεριλαμβανομένων των ανιθαγενών και των υπηκόων τρίτων χωρών εκτός της Ουκρανίας, που διέμεναν νόμιμα στην Ουκρανία και δεν είναι σε θέση να επιστρέψουν υπό ασφαλείς και μόνιμες συνθήκες στη χώρα ή την περιοχή καταγωγής τους.»

23 Όπως ορίζεται στο άρθρο 4 της εκτελεστικής αποφάσεως 2022/382, η εκτελεστική αυτή απόφαση τέθηκε σε ισχύ από την ημέρα της δημοσίευσής της στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, δηλαδή από τις 4 Μαρτίου 2022.

– *Η εκτελεστική απόφαση 2023/2409*

24 Οι αιτιολογικές σκέψεις 3 και 7 της εκτελεστικής αποφάσεως 2023/2409 έχουν ως εξής:

«(3) Σύμφωνα με την οδηγία [2001/55], η προσωρινή προστασία καταρχάς εφαρμόστηκε για αρχική περίοδο ενός έτους, έως τις 4 Μαρτίου 2023, και στη συνέχεια παρατάθηκε αυτοδικαίως για ένα επιπλέον έτος έως τις 4 Μαρτίου 2024.

[…]

(7) Ο μεγάλος αριθμός των εκτοπισμένων ατόμων στην Ένωση που επωφελούνται από προσωρινή προστασία δεν είναι πιθανό να μειωθεί όσο συνεχίζεται ο πόλεμος κατά της Ουκρανίας. Η παράταση της προσωρινής προστασίας είναι επομένως αναγκαία για την αντιμετώπιση της κατάστασης των ατόμων που επωφελούνται επί του παρόντος από προσωρινή προστασία στην Ένωση ή που θα χρειαστούν την εν λόγω προστασία από τις 4 Μαρτίου 2024, καθώς προβλέπει άμεση προστασία και πρόσβαση σε εναρμονισμένο σύνολο δικαιωμάτων, μειώνοντας παράλληλα τις διατυπώσεις στο ελάχιστο σε περίπτωση μαζικής εισροής στην Ένωση. Η παράταση της προσωρινής προστασίας θα συμβάλει επίσης στο να διασφαλιστεί ότι τα συστήματα ασύλου των κρατών μελών δεν θα επιβαρυνθούν από τη σημαντική αύξηση του αριθμού των αιτήσεων διεθνούς προστασίας που θα μπορούσαν να υποβληθούν από άτομα που επωφελούνται από προσωρινή προστασία έως τις 4 Μαρτίου 2024, εάν η προσωρινή προστασία παύσει μέχρι τότε, ή από άτομα που προσπαθούν να ξεφύγουν από τον πόλεμο στην Ουκρανία και φθάνουν στην Ένωση μετά την εν λόγω ημερομηνία και πριν από τις 4 Μαρτίου 2025.»

25 Το άρθρο 1 της εκτελεστικής αποφάσεως 2023/2409 προβλέπει τα εξής:

«Η προσωρινή προστασία που παρέχεται στα άτομα που εκτοπίζονται από την Ουκρανία, όπως αναφέρεται στο άρθρο 2 της εκτελεστικής απόφασης [2022/382], παρατείνεται για περίοδο ενός έτους έως τις 4 Μαρτίου 2025.

– *Η εκτελεστική απόφαση (ΕΕ) 2024/1836*

26 Το άρθρο 1 της εκτελεστικής αποφάσεως (ΕΕ) 2024/1836 του Συμβουλίου, της 25ης Ιουνίου 2024, για την παράταση της προσωρινής προστασίας, όπως θεσπίστηκε με την εκτελεστική απόφαση (ΕΕ) 2022/382 (ΕΕ L, 2024/1836), ορίζει τα εξής:

«Η προσωρινή προστασία που παρέχεται στα άτομα που εκτοπίστηκαν από την Ουκρανία που αναφέρονται στο άρθρο 2 της εκτελεστικής απόφασης [2022/382] παρατείνεται για περίοδο ενός έτους, έως τις 4 Μαρτίου 2026.»

Οι λοιπές σχετικές διατάξεις

– *Η οδηγία 2008/115*

27 Το άρθρο 2, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/115 έχει ως εξής:

«Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται στους παρανόμως διαμένοντες στο έδαφος κράτους μέλους υπηκόους τρίτης χώρας.»

28 Κατά το άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 2008/115:

«Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται με την επιφύλαξη διατάξεως ευνοϊκότερης για τους υπηκόους τρίτων χωρών που περιέχεται στο κοινοτικό κεκτημένο περί μετανάστευσης και ασύλου.»

29 Το άρθρο 5 της οδηγίας 2008/115 προβλέπει τα εξής:

«Κατά την εφαρμογή της παρούσας οδηγίας, τα κράτη μέλη λαμβάνουν δεόντως υπόψη:

α) τα βέλτιστα συμφέροντα του παιδιού,

β) την οικογενειακή ζωή,

γ) την κατάσταση της υγείας του συγκεκριμένου υπηκόου τρίτης χώρας,

και τηρούν την αρχή της μη επαναπροώθησης.»

30 Το άρθρο 6 της οδηγίας 2001/55 ορίζει τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη εκδίδουν απόφαση επιστροφής για υπηκόους τρίτης χώρας που διαμένουν παράνομα στο έδαφός τους, με την επιφύλαξη των εξαιρέσεων που προβλέπονται στις παραγράφους 2 έως 5.

[…]

6. Η παρούσα οδηγία δεν εμποδίζει τα κράτη μέλη να λαμβάνουν απόφαση ως προς τη λήξη της νόμιμης παραμονής μαζί με απόφαση επιστροφής και/ή απόφαση απομάκρυνσης και/ή απαγόρευση εισόδου, στο πλαίσιο ατομικής διοικητικής ή δικαστικής απόφασης ή πράξης, όπως προβλέπεται στην εθνική τους νομοθεσία, με την επιφύλαξη των δικονομικών εγγυήσεων του κεφαλαίου III και δυνάμει άλλων συναφών διατάξεων του κοινοτικού και εθνικού δικαίου.»

– *Η οδηγία 2013/32/ΕΕ*

31 Το άρθρο 2 της οδηγίας 2013/32/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας (ΕΕ 2013, L 180, σ. 60), προβλέπει τα εξής:

«Για τον σκοπό της παρούσας οδηγίας, νοούνται ως:

[…]

ιζ) “μεταγενέστερη αίτηση”: η περαιτέρω αίτηση διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται μετά τη λήψη τελεσίδικης απόφασης επί προηγούμενης αίτησης, περιλαμβανομένων περιπτώσεων όπου ο αιτών ρητά ανακάλεσε την αίτησή του και περιπτώσεων όπου η αποφαινόμενη αρχή απέρριψε αίτηση μετά από τη σιωπηρή της ανάκληση σύμφωνα με το άρθρο 28 παράγραφος 1.»

32 Το άρθρο 33, παράγραφος 2, της οδηγίας 2013/32 ορίζει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη μπορούν να θεωρήσουν αίτηση για διεθνή προστασία ως απαράδεκτη μόνο εάν:

[…]

δ) η αίτηση είναι μεταγενέστερη αίτηση στο πλαίσιο της οποίας δεν προέκυψαν ή υποβλήθηκαν από τον αιτούντα νέα στοιχεία ή πορίσματα σχετικά με την εξέταση του εάν ο αιτών πληροί τις προϋποθέσεις για να χαρακτηρισθεί δικαιούχος διεθνούς προστασίας δυνάμει της οδηγίας 2011/95/ΕΕ [του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011, σχετικά με τις απαιτήσεις για την αναγνώριση των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, για ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες ή για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας (ΕΕ 2011, L 337, σ. 9)]· […]

[…]».

– *Ο κανονισμός (ΕΕ) 2016/399*

33 Το άρθρο 6 του κανονισμού (ΕΕ) 2016/399 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 9ης Μαρτίου 2016, περί κώδικα της Ένωσης σχετικά με το καθεστώς διέλευσης προσώπων από τα σύνορα (κώδικας συνόρων του Σένγκεν) (ΕΕ 2016, L 77, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΕ) 2018/1240 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Σεπτεμβρίου 2018 (ΕΕ 2018, L 236, σ. 1), καθορίζει τις προϋποθέσεις εισόδου στο έδαφος της Ένωσης υπηκόων τρίτων χωρών για προβλεπόμενη παραμονή που δεν υπερβαίνει τις 90 ημέρες εντός οποιασδήποτε περιόδου 180 ημερών. Μεταξύ των προϋποθέσεων αυτών περιλαμβάνεται και η υποχρέωση, στην οποία υπόκεινται οι υπήκοοι ορισμένων τρίτων χωρών, να διαθέτουν έγκυρη θεώρηση.

– *Ο κανονισμός (ΕΕ) 2018/1860*

34 Το άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΕ) 2018/1860 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 28ης Νοεμβρίου 2018, σχετικά με τη χρήση του Συστήματος Πληροφοριών Σένγκεν για την επιστροφή παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών (ΕΕ 2018, L 312, σ. 1), προβλέπει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη εισάγουν στο [σύστημα πληροφοριών Σένγκεν (SIS)] καταχωρίσεις σχετικά με υπηκόους τρίτων χωρών για τους οποίους έχει εκδοθεί απόφαση επιστροφής για τον σκοπό της επαλήθευσης ότι έχει τηρηθεί η υποχρέωση επιστροφής και της υποστήριξης της εκτέλεσης των αποφάσεων επιστροφής. Όταν εκδοθεί απόφαση επιστροφής, εισάγεται χωρίς καθυστέρηση καταχώριση στο SIS με σκοπό την επιστροφή.»

Το ολλανδικό δίκαιο

Ο νόμος του 2000 περί αλλοδαπών

35 Το άρθρο 8 του Wet tot algehele herziening van de Vreemdelingenwet (Vreemdelingenwet 2000) [νόμου για τη γενική αναθεώρηση του νόμου περί αλλοδαπών (νόμος του 2000 περί αλλοδαπών)], της 23ης Νοεμβρίου 2000 (Stb. 2000, αριθ. 495), όπως ίσχυε κατά τον κρίσιμο χρόνο για τις διαφορές των κύριων δικών (στο εξής: νόμος του 2000 περί αλλοδαπών), ορίζει τα εξής:

«Ο αλλοδαπός έχει νόμιμη διαμονή στις Κάτω Χώρες μόνον εάν:

[…]

f) εν αναμονή αποφάσεως επί αιτήσεως άδειας διαμονής, κατά την έννοια των άρθρων 14 και 28, ο παρών νόμος, πράξη εκδοθείσα κατ' εξουσιοδότησή του ή δικαστική απόφαση προβλέπει ότι δεν χωρεί απομάκρυνση του αιτούντος ενόσω δεν έχει εκδοθεί απόφαση επί της αιτήσεώς του·

[…]

h) εν αναμονή της αποφάσεως επί διοικητικής ή ένδικης προσφυγής, δεν επιτρέπεται, σύμφωνα με τον παρόντα νόμο ή με πράξη εκδοθείσα κατ' εξουσιοδότησή του ή με δικαστική απόφαση, η απομάκρυνση του αιτούντος ενόσω δεν έχει εκδοθεί απόφαση επί της διοικητικής ή ένδικης προσφυγής·

[…]».

Το διάταγμα του 2000 περί αλλοδαπών

36 Το άρθρο 3.1a, παράγραφος 1, του Besluit tot uitvoering van de Vreemdelingenwet 2000 (Vreemdelingenbesluit 2000) [διάταγμα εφαρμογής του νόμου του 2000 περί αλλοδαπών (διάταγμα του 2000 περί αλλοδαπών)], της 23ης Νοεμβρίου 2000 (Stb. 2000, αριθ. 497), όπως ίσχυε κατά τον κρίσιμο χρόνο για τις διαφορές των κύριων δικών (στο εξής: νόμος του 2000 περί αλλοδαπών), ορίζει τα εξής:

«Η υποβολή αιτήσεως για τη χορήγηση άδειας προσωρινής διαμονής λόγω ασύλου έχει ως συνέπεια ότι δεν χωρεί απομάκρυνση ενόσω ισχύει η απόφαση του άρθρου 5, παράγραφος 3, της οδηγίας [2001/55], εφόσον ο αλλοδαπός:

a) ανήκει στην ειδική ομάδα αλλοδαπών που ορίζεται σε απόφαση του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κατά την έννοια του άρθρου 5, παράγραφος 3, της οδηγίας [2001/55]·

[…]

e) ανήκει στην καθοριζόμενη με υπουργική απόφαση ομάδα αλλοδαπών προερχόμενων από την ίδια χώρα ή την ίδια περιοχή με τον αλλοδαπό κατά την έννοια του στοιχείου a), οι οποίοι εκτοπίστηκαν για τον ίδιο λόγο και δεν απολαύουν ήδη προστασίας σε άλλο κράτος που είναι συμβαλλόμενο μέρος της [ΣΛΕΕ] ή της Συμφωνίας για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο[, της 2ας Μαΐου 1992 (ΕΕ 1994, L 1, σ. 3)].»

Η κανονιστική πράξη του 2000 περί αλλοδαπών και οι κανονιστικές αποφάσεις του 2022 και του 2023

37 Το άρθρο 3.9a της Voorschrift Vreemdelingen 2000 (κανονιστικής πράξεως του 2000 περί αλλοδαπών) απαριθμεί τις ομάδες αλλοδαπών στις οποίες αναφέρεται το άρθρο 3.1a, παράγραφος 1, στοιχείο e, του διατάγματος του 2000 περί αλλοδαπών.

38 Η διάταξη του άρθρου 3.9a προστέθηκε στην κανονιστική πράξη του 2000 περί αλλοδαπών αναδρομικά με το άρθρο 1 της Regeling van de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid nummer 4123685, houdende wijziging van het Voorschrift Vreemdelingen 2000, in verband met het aanpassen van de doelgroep ontheemden uit Oekraïne, waaraan tijdelijke bescherming wordt verleend (κανονιστικής αποφάσεως του Υφυπουργού Δικαιοσύνης και Ασφάλειας αριθ. 4123685, για την τροποποίηση της κανονιστικής πράξεως του 2000 περί αλλοδαπών, όσον αφορά την

ομάδα των εκτοπισθέντων από την Ουκρανία στους οποίους χορηγείται προσωρινή προστασία), της 17ης Αυγούστου 2022 (Stcrt. 2022, αριθ. 22623, στο εξής: κανονιστική απόφαση του 2022), που προβλέπει δύο εκδοχές της διατάξεως του άρθρου 3.9a, εκ των οποίων η πρώτη ίσχυε από τις 4 Μαρτίου 2022 έως τις 18 Ιουλίου 2022 και η δεύτερη από τις 19 Ιουλίου 2022 και εντεύθεν.

39 Όπως ίσχυε μεταξύ της 4ης Μαρτίου 2022 και της 18ης Ιουλίου 2022, το άρθρο 3.9a, παράγραφος 1, στοιχείο c, της κανονιστικής πράξεως του 2000 περί αλλοδαπών όριζε τα εξής:

«Ως αλλοδαποί κατά την έννοια του άρθρου 3.1a, παράγραφος 1, εισαγωγική φράση και στοιχείο e), του διατάγματος [του 2000 περί αλλοδαπών], νοούνται οι:

[…]

c. κάτοχοι ισχύουσας στις 23 Φεβρουαρίου 2022 ουκρανικής άδειας διαμονής, οι οποίοι πιθανολογείται ότι εγκατέλειψαν την Ουκρανία μετά τις 26 Νοεμβρίου 2021.»

40 Όπως ισχύει από τις 19 Ιουλίου 2022, το άρθρο 3.9a, παράγραφος 1, της κανονιστικής πράξεως του 2000 περί αλλοδαπών έχει ως εξής:

«Ως αλλοδαποί κατά την έννοια του άρθρου 3.1a, παράγραφος 1, εισαγωγική φράση και στοιχείο e), του διατάγματος [του 2000 περί αλλοδαπών], νοούνται οι:

c. κάτοχοι ισχύουσας στις 23 Φεβρουαρίου 2022 ουκρανικής άδειας μόνιμης διαμονής, οι οποίοι:
   1°. πιθανολογείται ότι εγκατέλειψαν την Ουκρανία μετά τις 26 Νοεμβρίου 2021· και
   2°. δεν αποδεικνύεται ότι επέστρεψαν στη χώρα καταγωγής τους μετά τις 23 Φεβρουαρίου 2022.»

41 Το άρθρο 2 της κανονιστικής αποφάσεως του 2022 προβλέπει μεταβατικό καθεστώς, ορίζοντας τα εξής:

«Το άρθρο 3.9a, παράγραφος 1, initio και στοιχείο c), [της κανονιστικής πράξεως του 2000 περί αλλοδαπών], όπως ίσχυε μέχρι τις 19 Ιουλίου 2022, εξακολουθεί να εφαρμόζεται έως τις 4 Μαρτίου 2023 για τους αλλοδαπούς:

a. οι οποίοι δεν είναι κάτοχοι ισχύουσας στις 23 Φεβρουαρίου 2022 ουκρανικής άδειας μόνιμης διαμονής· και

b. έχουν καταχωριστεί στο [μητρώο πληθυσμού] πριν από τις 19 Ιουλίου 2022.»

42 Η ισχύς του μεταβατικού αυτού καθεστώτος παρατάθηκε με το άρθρο 2 της Regeling van de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid, nummer 4507236, in verband met de Verlenging van de duur van tijdelijke bescherming aan een Groep ontheemden uit Oekraïne (κανονιστικής αποφάσεως του Υφυπουργού Δικαιοσύνης και Ασφάλειας αριθ. 4507236, για την παράταση της

διάρκειας της προσωρινής προστασίας υπέρ μιας ομάδας εκτοπισθέντων από την Ουκρανία), της 1ης Μαρτίου 2023 (Stcrt. 2023, αριθ. 7194, στο εξής: κανονιστική απόφαση του 2023»), το οποίο ορίζει τα εξής:

«Το άρθρο 3.9a, παράγραφος 1, initio και στοιχείο c), κανονιστικής πράξεως του 2000 περί αλλοδαπών, όπως ίσχυε μέχρι τις 19 Ιουλίου 2022, εξακολουθεί να εφαρμόζεται έως τις 4 Σεπτεμβρίου 2023 για τους αλλοδαπούς:

a) οι οποίοι δεν είναι κάτοχοι ισχύουσας στις 23 Φεβρουαρίου 2022 ουκρανικής άδειας μόνιμης διαμονής· και

β) έχουν καταχωριστεί στο [μητρώο πληθυσμού] πριν από τις 19 Ιουλίου 2022.»

Οι διαφορές των κύριων δικών και τα προδικαστικά ερωτήματα

Η υπόθεση C-244/24

43 Ο P, νιγηριανής ιθαγένειας, είχε δικαίωμα προσωρινής διαμονής στην Ουκρανία έως τις 31 Ιανουαρίου 2023. Μετά την εισβολή των ρωσικών ενόπλων δυνάμεων στην Ουκρανία, διέφυγε στις Κάτω Χώρες και καταχωρίστηκε, την 1η Ιουνίου 2022, στο μητρώο πληθυσμού του εν λόγω κράτους μέλους. Κατά την ημερομηνία αυτή, οι ολλανδικές αρχές αναγνώριζαν το ευεργέτημα της προσωρινής προστασίας, κατά την έννοια της οδηγίας 2001/55, μεταξύ άλλων, στους υπηκόους τρίτων χωρών οι οποίοι τελούσαν σε κατάσταση όπως εκείνη του P, χωρίς να αξιολογείται η δυνατότητα επιστροφής τους στη χώρα καταγωγής τους. Ως εκ τούτου, ο Υφυπουργός χορήγησε στον P τέτοια προστασία.

44 Στις 9 Αυγούστου 2022 ο P υπέβαλε αίτηση ασύλου. Στις 24 Αυγούστου 2023 ο Υφυπουργός αποφάσισε να μη δώσει συνέχεια στην εξέταση της αιτήσεως ασύλου. Κατά της ως άνω αποφάσεως δεν ασκήθηκε προσφυγή.

45 Την ίδια ημέρα, δηλαδή στις 24 Αυγούστου 2023, ο Υφυπουργός αποφάσισε την άρση της προσωρινής προστασίας του P από τις 4 Σεπτεμβρίου 2023. Η απόφαση αυτή, εν συνεχεία, ανακλήθηκε με την αιτιολογία ότι το Raad van State (Συμβούλιο της Επικρατείας, Κάτω Χώρες) έκρινε, με απόφαση της 17ης Ιανουαρίου 2024, ότι οι ολλανδικές αρχές δεν μπορούσαν να άρουν, ήδη από τις 4 Σεπτεμβρίου 2023, την προσωρινή προστασία των υπηκόων τρίτων χωρών οι οποίοι βρίσκονταν σε κατάσταση όπως εκείνη του P και ότι η προσωρινή προστασία που τους είχε αναγνωριστεί θα έληγε αυτοδικαίως στις 4 Μαρτίου 2024, όπως ενημέρωσε ο Υφυπουργός τον P με έγγραφο της 24ης Ιανουαρίου 2024.

46 Στις 7 Φεβρουαρίου 2024 ο Υφυπουργός εξέδωσε εις βάρος του P απόφαση επιστροφής, με την αιτιολογία ότι η νόμιμη διαμονή του στο έδαφος των Κάτω Χωρών επρόκειτο να λήξει αυτοδικαίως στις 4 Μαρτίου 2024. Με την απόφαση αυτή, ο P υποχρεωνόταν να εγκαταλείψει το έδαφος της Ένωσης εντός προθεσμίας τεσσάρων εβδομάδων από την προαναφερθείσα ημερομηνία.

47 Ο P άσκησε προσφυγή ενώπιον του rechtbank Den Haag, zittingsplaats Amsterdam (πρωτοδικείου Χάγης, μεταβατική έδρα Άμστερνταμ, Κάτω Χώρες), ήτοι του αιτούντος δικαστηρίου στην υπόθεση C-244/24, αμφισβητώντας τη νομιμότητα της αποφάσεως επιστροφής. Προς στήριξη της προσφυγής του, ισχυρίστηκε, μεταξύ άλλων, ότι η απόφαση

επιστροφής δεν ήταν μόνον πρόωρη, αλλά και παράνομη, δεδομένου ότι, βάσει του ενωσιακού δικαίου, έπρεπε να του χορηγηθεί προσωρινή προστασία έως τις 4 Μαρτίου 2025, δυνάμει της παράτασης της προσωρινής προστασίας με την εκτελεστική απόφαση 2023/2409. Επιπλέον, υποστήριξε ότι δεν του δόθηκε, πριν από την έκδοση της αποφάσεως επιστροφής, η δυνατότητα να ακουστεί και να υποβάλει τις παρατηρήσεις του, ιδίως ως προς τη συμβατότητα της αποφάσεως αυτής με τα άρθρα 3 και 8 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών (ΕΣΔΑ), η οποία υπογράφηκε στη Ρώμη στις 4 Νοεμβρίου 1950.

48 Εισαγωγικώς, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει, πρώτον, ότι, βάσει της ολλανδικής νομοθεσίας με την οποία μεταφέρθηκε στην εσωτερική έννομη τάξη η οδηγία 2001/55, ο εκτοπισθείς οφείλει να υποβάλει αίτηση ασύλου προκειμένου να αποκτήσει δικαίωμα διαμονής στις Κάτω Χώρες, δυνάμει του άρθρου 8, στοιχεία f ή h, του νόμου του 2000 περί αλλοδαπών. Υπογραμμίζει επίσης ότι το άρθρο 3.1a, παράγραφος 1, του διατάγματος του 2000 περί αλλοδαπών μεταφέρει στο εθνικό δίκαιο το άρθρο 7 της οδηγίας 2001/55, το οποίο ορίζει ότι τα κράτη μέλη μπορούν να επεκτείνουν το ευεργέτημα της προσωρινής προστασίας και σε άλλα πρόσωπα (στο εξής: προαιρετική προσωρινή προστασία).

49 Δεύτερον, το αιτούν δικαστήριο παρατηρεί ότι ο Υφυπουργός, με έγγραφο που απέστειλε στον Πρόεδρο του Tweede Kamer der Staten-Generaal (Δευτέρου Τμήματος του Κοινοβουλίου, Κάτω Χώρες) στις 30 Μαρτίου 2022, τόνισε ότι σκόπευε να εφαρμόσει το άρθρο 2, παράγραφος 3, της εκτελεστικής αποφάσεως 2022/382 επεκτείνοντας το ευεργέτημα της προσωρινής προστασίας στους ανιθαγενείς και σε εκείνους τους υπηκόους τρίτων χωρών οι οποίοι ήταν κάτοχοι ισχύουσας στις 23 Φεβρουαρίου 2022 άδειας προσωρινής διαμονής στην Ουκρανία, χωρίς απαίτηση να αποδειχθεί ότι οι ενδιαφερόμενοι ήταν αδύνατον να επιστρέψουν στη χώρα ή την περιοχή καταγωγής τους υπό ασφαλείς και μόνιμες συνθήκες. Εντούτοις, με έγγραφο της 18ης Ιουλίου 2022, ο Υφυπουργός γνωστοποίησε τη βούλησή του να καταργήσει την προαιρετική προσωρινή προστασία από τις 19 Ιουλίου 2022, προβλέποντας παράλληλα μεταβατικό καθεστώς για τα πρόσωπα που επωφελούνταν μέχρι τότε από αυτήν. Προς δικαιολόγηση της κατάργησής της, ο Υφυπουργός επικαλέστηκε την ύπαρξη πιθανών καταχρήσεων και δευτερογενών μετακινήσεων προς τις Κάτω Χώρες.

50 Όπως εκθέτει το αιτούν δικαστήριο, στις 17 Αυγούστου 2022 ο Υφυπουργός προσέθεσε, με την κανονιστική απόφαση του 2022, στην κανονιστική πράξη του 2000 περί αλλοδαπών το άρθρο 3.9a, το οποίο προέβλεπε, αφενός, ότι η προαιρετική προσωρινή προστασία έπαυε αναδρομικά να χορηγείται από τις 19 Ιουλίου 2022 και, αφετέρου, ότι τα πρόσωπα στα οποία, κατά την ως άνω ημερομηνία, είχε ήδη χορηγηθεί προαιρετική προσωρινή προστασία θα έπαυαν να απολαύουν τέτοιας προστασίας στις 4 Μαρτίου 2023.

51 Με την κανονιστική απόφαση του 2023 η ισχύς του μεταβατικού αυτού καθεστώτος παρατάθηκε έως τις 4 Σεπτεμβρίου 2023. Η παράταση θεωρήθηκε επιβεβλημένη διότι αναμενόταν ότι ένα μη αμελητέο ποσοστό των ενδιαφερομένων θα κινούσε διαδικασία ασύλου, με κίνδυνο να ανακύψει έλλειψη θέσεων υποδοχής.

52 Ωστόσο, το Raad van State (Συμβούλιο της Επικρατείας) έκρινε, με την απόφασή του της 17ης Ιανουαρίου 2024, ότι από τα άρθρα 4 και 7 της οδηγίας 2001/55 προκύπτει ειδικότερα ότι το μεταβατικό καθεστώς υπέρ των προσώπων που ετύγχαναν ήδη προαιρετικής προσωρινής προστασίας έπρεπε να εξακολουθήσει να ισχύει μέχρι τις 4 Μαρτίου 2024. Συγκεκριμένα, κατά την εκτίμηση του δικαστηρίου αυτού, άπαξ και κράτος μέλος χορηγήσει τέτοια προαιρετική προσωρινή προστασία, δεν μπορεί να την ανακαλέσει ενόσω διαρκεί η περίοδος στην οποία

αναφέρεται το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/55, εκτός αν το Συμβούλιο αποφασίσει, κατά τη διάρκεια της ίδιας περιόδου, να θέσει πρόωρα τέρμα στην προσωρινή προστασία, δυνάμει του άρθρου 6 της εν λόγω οδηγίας. Αντιθέτως, τυχόν παράταση της προσωρινής προστασίας, την οποία αποφασίζει το Συμβούλιο κατ' εφαρμογήν του άρθρου 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 2001/55, αφορά τους δικαιούχους της χορηγούμενης από το κράτος μέλος προαιρετικής προσωρινής προστασίας μόνον εάν το κράτος μέλος χορηγούσε ακόμη, κατά την ημερομηνία έκδοσης της σχετικής αποφάσεως, τέτοια προαιρετική προσωρινή προστασία στη συγκεκριμένη ομάδα δικαιούχων. Εν προκειμένω, ο Υφυπουργός αποφάσισε στις 19 Ιουλίου 2022, ήτοι σε ημερομηνία προγενέστερη της έκδοσης της εκτελεστικής αποφάσεως 2023/2409 από το Συμβούλιο, να μην παρέχεται πλέον προσωρινή προστασία στους ανιθαγενείς και στους υπηκόους τρίτων χωρών οι οποίοι είναι κάτοχοι άδειας προσωρινής διαμονής στην Ουκρανία.

53 Κατά πρώτον, όσον αφορά το επιχείρημα ότι η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης απόφαση επιστροφής είναι πρόωρη, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι από το άρθρο 2, παράγραφος 1, και από το άρθρο 6, παράγραφοι 1 και 6, της οδηγίας 2008/115 φαίνεται να προκύπτει ότι, ενόσω υπήκοος τρίτης χώρας δεν είναι παρανόμως διαμένων, ουδεμία απόφαση επιστροφής μπορεί να εκδοθεί εις βάρος του.

54 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει όμως ότι το Raad van State (Συμβούλιο της Επικρατείας) έκρινε, με την απόφαση της 17ης Ιανουαρίου 2024, ότι ήταν αρμοδιότητα του Υφυπουργού να αποφασίσει με ποιον τρόπο θα ενημέρωνε τους δικαιούχους της προαιρετικής προσωρινής προστασίας για την άρση του δικαιώματός τους διαμονής στις 4 Μαρτίου 2024. Προς κατοχύρωση της δικαστικής προστασίας τους, οι ενδιαφερόμενοι έλαβαν επιστολή με την οποία ενημερώνονταν για τα επόμενα στάδια της διαδικασίας. Εν τέλει, αποφασίστηκε να εκδοθούν όλες οι εις βάρος τους αποφάσεις επιστροφής στις 7 και στις 23 Φεβρουαρίου 2024, προκειμένου να τους δοθεί η δυνατότητα να ενημερωθούν το νωρίτερο για τις συνέπειες της λήξης της νόμιμης διαμονής τους. Κατά το αιτούν δικαστήριο, με τον τρόπο αυτό μπορούσαν και οι ολλανδικές αρχές να προχωρήσουν με μεγαλύτερη ευχέρεια στην απομάκρυνση των ενδιαφερομένων το συντομότερο δυνατόν. Επιπλέον, από την ίδια την απόφαση επιστροφής προέκυπτε ότι αυτή δεν παράγει αποτελέσματα πριν από τη λήξη της νόμιμης διαμονής, καθώς στην απόφαση οριζόταν σαφώς ότι η διαμονή του P στις Κάτω Χώρες δεν θα καθίστατο παράνομη πριν από τις 5 Μαρτίου 2024 και ότι μόνον από την ημερομηνία αυτή θα άρχιζε να τρέχει η προθεσμία οικειοθελούς επιστροφής του. Το αιτούν δικαστήριο διευκρινίζει εντούτοις ότι η προθεσμία άσκησης προσφυγής κατά της ως άνω αποφάσεως αρχίζει να τρέχει από την ημερομηνία έκδοσής της.

55 Ως εκ τούτου, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν ο Υφυπουργός μπορούσε να εκδώσει απόφαση επιστροφής εις βάρος του προσφεύγοντος της κύριας δίκης ήδη από τις 7 Φεβρουαρίου 2024, μολονότι, κατά την ημερομηνία εκείνη, ο προσφεύγων εξακολουθούσε να διαμένει νομίμως στο έδαφος των Κάτω Χωρών.

56 Κατά δεύτερον, όσον αφορά το επιχείρημα ότι η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης απόφαση επιστροφής είναι παράνομη, το αιτούν δικαστήριο διατηρεί αμφιβολίες ως προς το αν η προσωρινή προστασία που χορηγήθηκε στον προσφεύγοντα της κύριας δίκης, δυνάμει του άρθρου 7 της οδηγίας 2001/55, έληξε αυτοδικαίως στις 4 Μαρτίου 2024, όπως κρίθηκε με την απόφαση του Raad van State (Συμβουλίου της Επικρατείας) της 17ης Ιανουαρίου 2024.

57 Το αιτούν δικαστήριο υπογραμμίζει, πρώτον, ότι, σε περίπτωση συντρέχουσας αρμοδιότητας μεταξύ της Ένωσης και των κρατών μελών σε συγκεκριμένο τομέα, όπως συμβαίνει στην περίπτωση του τομέα του ασύλου και της μετανάστευσης, τα κράτη μέλη δεν μπορούν πλέον να ασκήσουν την αρμοδιότητά τους άπαξ και η Ένωση ασκήσει τη δική της.

58 Δεδομένου ότι το Βασίλειο των Κάτω Χωρών έκανε χρήση της ευχέρειας την οποία του αναγνωρίζει το άρθρο 2, παράγραφος 3, της εκτελεστικής αποφάσεως 2022/382, παρέχοντας προαιρετική προσωρινή προστασία σε ορισμένα πρόσωπα, οι δικαιούχοι της προστασίας αυτής εμπίπτουν πλήρως στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2001/55, δυνάμει του άρθρου της 7. Κατά το αιτούν δικαστήριο, η προαιρετική προσωρινή προστασία που παρέχεται κατ' αυτόν τον τρόπο από κράτος μέλος πρέπει να συνάδει, μεταξύ άλλων, με τα άρθρα 4 και 6 της προαναφερθείσας οδηγίας, τα οποία ρυθμίζουν, με τρόπο δεσμευτικό και εξαντλητικό, τη διάρκεια και τις δυνατότητες παύσης της προσωρινής προστασίας.

59 Κατά συνέπεια, η προαιρετική προσωρινή προστασία μπορεί να τερματιστεί μόνον όταν συμπληρωθεί η μέγιστη διάρκεια της προσωρινής προστασίας ή όταν το Συμβούλιο αποφασίσει να θέσει πρόωρα τέρμα στην προσωρινή προστασία. Και τούτο διότι, ο ενωσιακός νομοθέτης άσκησε, για όλους τους δικαιούχους της οδηγίας 2001/55, την αρμοδιότητά του όσον αφορά τη διάρκεια της προσωρινής προστασίας και το καθεστώς παύσης της.

60 Δεύτερον, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι η εκτελεστική απόφαση 2023/2409 δεν διακρίνει μεταξύ των διαφόρων κατηγοριών δικαιούχων προσωρινής προστασίας. Επισημαίνει, επιπλέον, ότι στην πρόταση η οποία οδήγησε στην έκδοση της εκτελεστικής αυτής αποφάσεως διευκρινίζεται ότι η οδηγία 2001/55 πρέπει να διασφαλίζει την εφαρμογή των ίδιων κανόνων και ενός εναρμονισμένου συνόλου δικαιωμάτων σε ολόκληρη την Ένωση υπέρ των προσώπων που φιλοξενούνται στην Ένωση κατά την ημερομηνία παράτασης της προσωρινής προστασίας, όπερ επιβεβαιώνεται και από την αιτιολογική σκέψη 7 της ίδιας της εκτελεστικής αποφάσεως.

61 Τρίτον, κατά το αιτούν δικαστήριο, από το γεγονός ότι μια τέτοια παράταση αποφασίζεται από το Συμβούλιο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 2001/55, δεν μπορεί να συναχθεί ότι τα κράτη μέλη οφείλουν, εκ της αφορμής αυτής, να αξιολογήσουν εκ νέου τις κατηγορίες δικαιούχων της προσωρινής προστασίας, δεδομένου ότι η κατάσταση των δικαιούχων της προαιρετικής προσωρινής προστασίας δεν έχει μεταβληθεί περισσότερο από εκείνη των προσώπων που εμπίπτουν άμεσα στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας.

62 Επομένως, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι υπάρχουν επαρκείς λόγοι να υποτεθεί ότι τα πρόσωπα τα οποία, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 7 της οδηγίας 2001/55, εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής εμπίπτουν επίσης στο πεδίο εφαρμογής της εκτελεστικής αποφάσεως 2023/2409, με συνέπεια να δικαιούνται προσωρινή προστασία, δυνάμει της ως άνω οδηγίας, έως τις 4 Μαρτίου 2025.

63 Υπό τις συνθήκες αυτές, το rechtbank Den Haag, zittingsplaats Amsterdam (πρωτοδικείο Χάγης, μεταβατική έδρα Άμστερνταμ) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Έχει το άρθρο 6 της οδηγίας [2008/115] την έννοια ότι απαγορεύει την έκδοση απόφασης επιστροφής σε βάρος αλλοδαπού σε χρόνο κατά τον οποίον ο τελευταίος διαμένει ακόμη νομίμως στο έδαφος κράτους μέλους;

2) Διαφοροποιείται η απάντηση στο ως άνω ερώτημα εάν η απόφαση επιστροφής αναφέρεται σε ημερομηνία κατά την οποία παύει η νόμιμη διαμονή, η δε αναφερόμενη ημερομηνία είναι στο προσεχές μέλλον και, επιπλέον, οι έννομες συνέπειες της απόφασης επιστροφής δεν επέρχονται παρά μόνο σε αυτήν τη μεταγενέστερη ημερομηνία;

3) Έχει το άρθρο 1 της [εκτελεστικής] απόφασης [2023/2409] την έννοια ότι η παράταση [της εκεί προβλεπόμενης προσωρινής προστασίας] αφορά και κατηγορία υπηκόων τρίτων χωρών οι οποίοι, δυνάμει της προαιρετικής διάταξης του άρθρου 2, παράγραφος 3, της εκτελεστικής απόφασης [2022/382], έχουν ήδη περιληφθεί από κράτος μέλος στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας [2001/55], ακόμη και αν το κράτος μέλος έχει σε μεταγενέστερο χρόνο αποφασίσει να μην παρέχει πλέον καθεστώς προσωρινής προστασίας στην εν λόγω κατηγορία υπηκόων τρίτων χωρών;»

Η υπόθεση C-290/24

64 Οι AI, ZY και BG είναι υπήκοοι τρίτων χωρών οι οποίοι διέθεταν ισχύουσα στις 24 Φεβρουαρίου 2022 άδεια προσωρινής διαμονής στην Ουκρανία. Αφού εγκατέλειψαν την Ουκρανία κατόπιν της εισβολής των ρωσικών ενόπλων δυνάμεων στο έδαφος της χώρας αυτής, καταχωρίστηκαν στο μητρώο πληθυσμού των Κάτω Χωρών και υπέβαλαν αίτηση ασύλου όταν ακόμη οι ολλανδικές αρχές χορηγούσαν προσωρινή προστασία στους υπηκόους τρίτων χωρών οι οποίοι ήταν κάτοχοι άδειας προσωρινής διαμονής στην Ουκρανία, χωρίς να αξιολογείται αν ήταν σε θέση να επιστρέψουν στη χώρα ή την περιοχή καταγωγής τους υπό ασφαλείς και μόνιμες συνθήκες. Ως εκ τούτου, ο Υφυπουργός χορήγησε στους τρεις ενδιαφερομένους προσωρινή προστασία δυνάμει της οδηγίας 2001/55.

65 Με τρεις αποφάσεις της 7ης Φεβρουαρίου 2024, ο Υφυπουργός υποχρέωσε τους AI, ZY και BG να εγκαταλείψουν το έδαφος της Ένωσης εντός προθεσμίας τεσσάρων εβδομάδων από τις 4 Μαρτίου 2024.

66 Με αποφάσεις της 19ης Μαρτίου 2024 και της 27ης Μαρτίου 2024, οι ένδικες προσφυγές τις οποίες άσκησαν οι AI και BG κατά των εις βάρος τους αποφάσεων έγιναν δεκτές και οι αποφάσεις αυτές ακυρώθηκαν. Ο Υφυπουργός άσκησε έφεση κατά των πρωτόδικων αποφάσεων ενώπιον του Raad van State (Συμβουλίου της Επικρατείας, Κάτω Χώρες), το οποίο είναι το αιτούν δικαστήριο στην υπόθεση C-290/24.

67 Με απόφαση της 27ης Μαρτίου 2024, η προσφυγή την οποία άσκησε ο ZY κατά της εις βάρος του αποφάσεως απορρίφθηκε ως αβάσιμη. Ο ZY άσκησε κατά της πρωτόδικης αποφάσεως έφεση ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου.

68 Το αιτούν δικαστήριο κρίνει ότι οι από 7 Φεβρουαρίου 2024 αποφάσεις του Υφυπουργού, για τις οποίες γίνεται λόγος στη σκέψη 65 της παρούσας αποφάσεως, πρέπει να θεωρηθούν ως αποφάσεις επιστροφής, κατά την έννοια της οδηγίας 2008/115.

69 Επισημαίνει, εξάλλου, ότι η έκβαση των διαφορών των οποίων έχει επιληφθεί εξαρτάται από τον προσδιορισμό της ημερομηνίας λήξης της χορηγούμενης από τις ολλανδικές αρχές προαιρετικής προσωρινής προστασίας.

70 Το αιτούν δικαστήριο υπογραμμίζει επ' αυτού, πρώτον, ότι η ολλανδική νομοθεσία με την οποία μεταφέρθηκε στο εσωτερικό δίκαιο η οδηγία 2001/55 προβλέπει ότι η προσωρινή προστασία χορηγείται βάσει του νόμου του 2000 περί αλλοδαπών και βάσει της υποβολής αιτήσεως ασύλου από τον ενδιαφερόμενο, η δε προθεσμία που τάσσεται για την έκδοση αποφάσεως επί της αιτήσεως αυτής αναστέλλεται ενόσω διαρκεί η προσωρινή προστασία.

71 Δεύτερον, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι ο Υφυπουργός δικαιολόγησε την απόφαση περί παύσης της προαιρετικής προσωρινής προστασίας επικαλούμενος πιθανές καταχρήσεις, την ύπαρξη δευτερογενών μετακινήσεων προς τις Κάτω Χώρες και το γεγονός ότι, στις περισσότερες περιπτώσεις, οι δικαιούχοι της προστασίας αυτής μπορούσαν να επιστρέψουν στη χώρα καταγωγής τους υπό ασφαλείς και μόνιμες συνθήκες.

72 Τρίτον, το αιτούν δικαστήριο υπενθυμίζει ότι, με την απόφαση της 17ης Ιανουαρίου 2024, είχε κρίνει, για τους λόγους που εκτίθενται στη σκέψη 52 της παρούσας αποφάσεως, ότι ο Υφυπουργός δεν μπορούσε να άρει, ήδη από τις 4 Σεπτεμβρίου 2023, την προαιρετική προσωρινή προστασία των προσώπων στα οποία αυτή είχε ήδη αναγνωριστεί, αλλά ότι η προστασία αυτή θα έληγε αυτοδικαίως στις 4 Μαρτίου 2024, ημερομηνία κατά την οποία η προσωρινή προστασία που είχε χορηγηθεί από το Συμβούλιο θα έπαυε αν δεν είχε εκδοθεί η εκτελεστική απόφαση 2023/2409.

73 Τονίζει, ειδικότερα, ότι οι παράγραφοι 1 και 2 του άρθρου 4 της οδηγίας 2001/55 αναφέρονται σε διαφορετικές καταστάσεις, δεδομένου ότι η παράγραφος 1 προβλέπει την αρχική διάρκεια της προσωρινής προστασίας και την αυτόματη παράτασή της, ενώ η παράγραφος 2 αφορά μια νέα κατάσταση, στην οποία το Συμβούλιο επαναξιολογεί αν εξακολουθούν να υφίστανται λόγοι για τη διατήρηση της προσωρινής προστασίας.

74 Δεδομένου ότι κάθε κράτος μέλος πρέπει να έχει τη δυνατότητα να θέσει τέρμα στην προαιρετική εφαρμογή διατάξεως του ενωσιακού δικαίου, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι η παράταση της προσωρινής προστασίας κατ' εφαρμογήν αποφάσεως του Συμβουλίου εκδοθείσας βάσει του άρθρου 4 παράγραφος 2, όπως είναι η εκτελεστική απόφαση 2023/2409, ισχύει για τους δικαιούχους της προαιρετικής προσωρινής προστασίας μόνον εφόσον το οικείο κράτος μέλος εξακολουθούσε, κατά την ημερομηνία εκδόσεως της αποφάσεως αυτής, να κάνει χρήση της ευχέρειας την οποία του παρείχαν το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/55 και το άρθρο 2, παράγραφος 3, της εκτελεστικής αποφάσεως 2022/382. Τούτο όμως δεν συνέβαινε στην περίπτωση του Βασιλείου των Κάτω Χωρών.

75 Τέταρτον, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι, παρά την έκδοση της από 17 Ιανουαρίου 2024 αποφάσεώς τους, εξακολουθούν να υπάρχουν στις Κάτω Χώρες νομολογιακές αποκλίσεις ως προς το ζήτημα του τρόπου με τον οποίο πρέπει να ερμηνεύεται το άρθρο 4, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας 2001/55 όταν κράτος μέλος θέτει τέρμα στην προαιρετική προσωρινή προστασία που έχει χορηγήσει δυνάμει του άρθρου 7, παράγραφος 1, της ίδιας οδηγίας. Υπό την οπτική αυτή, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι είναι σημαντικό, προκειμένου να αποκατασταθεί η ενότητα του δικαίου, να απαντήσει το Δικαστήριο στο τρίτο προδικαστικό ερώτημα που έχει υποβληθεί από το αιτούν δικαστήριο στην υπόθεση C-244/24. Η απάντηση όμως στα δύο πρώτα ερωτήματα που υποβάλλονται στο πλαίσιο της προκειμένης υποθέσεως θα μπορούσε να καταστήσει περιττή την εξέταση του προαναφερθέντος τρίτου ερωτήματος.

76 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Raad van State (Συμβούλιο της Επικρατείας) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Έχει το άρθρο 4 της οδηγίας [2001/55] την έννοια ότι, εάν κράτος μέλος έχει κάνει χρήση της προβλεπόμενης στο άρθρο 7, παράγραφος 1, δυνατότητας να παράσχει προσωρινή προστασία, βάσει της ίδιας οδηγίας, και σε επιπλέον κατηγορίες εκτοπισθέντων (στο εξής: προαιρετική ομάδα), το καθεστώς προσωρινής προστασίας της προαιρετικής ομάδας εξακολουθεί να υφίσταται όχι μόνο σε περίπτωση αυτοδίκαιης παράτασης, κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 1, για την περίοδο που προβλέπεται στην εν λόγω διάταξη, αλλά και σε περίπτωση απόφασης παράτασης, κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 2, για την περίοδο στην οποία αναφέρεται η διάταξη αυτή;

2) Διαφοροποιείται η απάντηση στο ως άνω ερώτημα, σε σχέση με το ζήτημα της προσωρινής προστασίας της προαιρετικής ομάδας σε περίπτωση απόφασης παράτασης, κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 2, [της οδηγίας 2001/55], εάν κράτος μέλος έχει ήδη αποφασίσει να τερματίσει το καθεστώς προσωρινής προστασίας για την προαιρετική ομάδα πριν από την ημερομηνία κατά την οποία το Συμβούλιο αποφάσισε να παρατείνει την ισχύ του κατά ένα έτος, δυνάμει του [εν λόγω] άρθρου 4, παράγραφος 2;»

Η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

Επί της συνεκδίκασης των υποθέσεων C-244/24 και C-290/24

77 Με απόφαση του Προέδρου του Δικαστηρίου της 7ης Μαΐου 2024, αποφασίστηκε η συνεκδίκαση των υποθέσεων C-244/24 και C-290/24 προς διευκόλυνση της έγγραφης και της προφορικής διαδικασίας και προς έκδοση κοινής αποφάσεως.

Επί των αιτημάτων εφαρμογής της ταχείας διαδικασίας

78 Τα αιτούντα δικαστήρια ζήτησαν να εξεταστούν οι υπό κρίση αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως κατ' εφαρμογήν της ταχείας προδικαστικής διαδικασίας του άρθρου 105 του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου.

79 Με τη διάταξη του Προέδρου του Δικαστηρίου της 12ης Ιουνίου 2024, Kaduna (C-244/24 και C-290/24, EU:C:2024:491), τα αιτήματα αυτά έγιναν δεκτά.

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του τρίτου προδικαστικού ερωτήματος στην υπόθεση C-244/24 και επί των προδικαστικών ερωτημάτων στην υπόθεση C-290/24

80 Με το τρίτο προδικαστικό ερώτημα στην υπόθεση C-244/24 και με τα δύο προδικαστικά ερωτήματα στην υπόθεση C-290/24, τα οποία ενδείκνυται να εξεταστούν όλα από κοινού, τα αιτούντα δικαστήρια ζητούν, κατ' ουσίαν, από το Δικαστήριο να διευκρινίσει αν τα άρθρα 4 και 7 της οδηγίας 2001/55 έχουν την έννοια ότι δεν επιτρέπουν σε κράτος μέλος που έχει χορηγήσει την

προσωρινή προστασία σε άλλες κατηγορίες προσώπων πέραν των αναφερόμενων στο άρθρο 2, παράγραφοι 1 και 2, της εκτελεστικής αποφάσεως 2022/382 να άρει το ευεργέτημα της προσωρινής προστασίας των συγκεκριμένων κατηγοριών προσώπων ενώ δεν έχει λήξει ακόμη η διάρκεια ισχύος την οποία το Συμβούλιο αποφάσισε δυνάμει του άρθρου 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 2001/55.

81 Η οδηγία 2001/55 έχει ως σκοπό, όπως ορίζεται στο άρθρο της 1, να θεσπίσει ελάχιστες προδιαγραφές παροχής προσωρινής προστασίας σε περίπτωση μαζικής εισροής ατόμων που έχουν εκτοπιστεί από τρίτες χώρες και δεν μπορούν να επιστρέψουν στη χώρα καταγωγής τους, καθώς και να συμβάλει στη δίκαιη κατανομή των βαρών μεταξύ των κρατών μελών όσον αφορά την υποδοχή και την αντιμετώπιση των συνεπειών της υποδοχής αυτών των ατόμων. Όπως προκύπτει από το άρθρο 2, στοιχείο α′, της οδηγίας 2001/55, η εφαρμογή της εν λόγω προστασίας αποσκοπεί, μεταξύ άλλων, στην αποτροπή του ενδεχομένου συμφόρησης του συστήματος παροχής διεθνούς προστασίας εξαιτίας της μαζικής και ταυτόχρονης υποβολής αιτήσεων για τη χορήγηση του καθεστώτος του πρόσφυγα, προς το συμφέρον τόσο των ίδιων των εκτοπισθέντων όσο και των λοιπών αιτούντων διεθνή προστασία.

82 Εντούτοις, όπως υπογραμμίζεται στις αιτιολογικές σκέψεις 2 και 13 καθώς και στο άρθρο 2, στοιχείο α′, της οδηγίας 2001/55, αυτός ο μηχανισμός προσωρινής και άμεσης προστασίας, ο οποίος αποτελεί έκφραση της αρχής της αλληλεγγύης και της δίκαιης κατανομής των ευθυνών μεταξύ των κρατών μελών κατά την εφαρμογή της πολιτικής ασύλου, στην οποία αναφέρεται το άρθρο 80 ΣΛΕΕ, έχει έκτακτο χαρακτήρα και πρέπει να εφαρμόζεται μόνο στις περιπτώσεις μαζικής εισροής εκτοπισθέντων (πρβλ. απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2011, N. S. κ.λπ., C-411/10 και C-493/10, EU:C:2011:865, σκέψη 93). Παρέχει, εξάλλου, στους δικαιούχους του πιο περιορισμένα δικαιώματα σε σχέση με εκείνα που απορρέουν από τη χορήγηση διεθνούς προστασίας, κατά την έννοια της οδηγίας 2011/95 (πρβλ. απόφαση της 6ης Σεπτεμβρίου 2017, Σλοβακία και Ουγγαρία κατά Συμβουλίου, C-643/15 και C-647/15, EU:C:2017:631, σκέψη 257).

83 Βάσει του άρθρου 5 της οδηγίας 2001/55, η ύπαρξη μαζικής εισροής εκτοπισθέντων διαπιστώνεται με απόφαση του Συμβουλίου η οποία εκδίδεται με ειδική πλειοψηφία κατόπιν προτάσεως της Επιτροπής. Η απόφαση αυτή στηρίζεται, μεταξύ άλλων, στην εξέταση της όλης κατάστασης και του εύρους της κλίμακας των μετακινήσεων των εκτοπισθέντων καθώς και στην εκτίμηση της σκοπιμότητας θέσπισης προσωρινής προστασίας, λαμβανομένων υπόψη των δυνατοτήτων επείγουσας βοήθειας και επιτόπιας δράσης ή της ανεπάρκειάς τους. Η απόφαση του Συμβουλίου συνεπάγεται ότι όλα τα κράτη μέλη τα οποία δεσμεύονται από την οδηγία 2001/55 εφαρμόζουν την προσωρινή προστασία υπέρ των συγκεκριμένων ομάδων προσώπων που περιγράφονται στην εν λόγω απόφαση, από την ημερομηνία την οποία ορίζει η τελευταία (στο εξής: υποχρεωτική προσωρινή προστασία).

84 Στις 4 Μαρτίου 2022 το Συμβούλιο, στηριζόμενο στο άρθρο 5 της οδηγίας 2001/55, εξέδωσε την εκτελεστική απόφαση 2022/382 με την οποία διαπιστώθηκε η ύπαρξη μαζικής εισροής εκτοπισθέντων από την Ουκρανία. Η έναρξη ισχύος της εκτελεστικής αποφάσεως 2022/382, η οποία επήλθε την ίδια ημέρα, είχε ως αποτέλεσμα να τεθεί σε εφαρμογή, από την ημερομηνία αυτή, η υποχρεωτική προσωρινή προστασία υπέρ των κατηγοριών προσώπων που προσδιορίζονται στο άρθρο της 2, παράγραφος 1, καθώς και υπέρ των κατηγοριών προσώπων στις οποίες αναφέρεται το άρθρο 2, παράγραφος 2, της ίδιας εκτελεστικής αποφάσεως, εκτός αν τα κράτη μέλη τούς έχουν παράσχει επαρκή προστασία δυνάμει του εθνικού τους δικαίου.

85 Πιο συγκεκριμένα, από το άρθρο 2, παράγραφος 1, της εκτελεστικής αποφάσεως 2022/382 προκύπτει ότι η απόφαση αυτή εφαρμόζεται σε τρεις κατηγορίες ατόμων που εκτοπίστηκαν από την Ουκρανία στις 24 Φεβρουαρίου 2022 ή αργότερα, κατόπιν της ρωσικής στρατιωτικής εισβολής, ήτοι, πρώτον, στους Ουκρανούς υπηκόους που διέμεναν στην Ουκρανία πριν από την ως άνω ημερομηνία, δεύτερον, στους ανιθαγενείς και στους υπηκόους άλλων τρίτων χωρών, πέραν της Ουκρανίας, στους οποίους είχε χορηγηθεί διεθνής προστασία ή ισοδύναμη εθνική προστασία στην Ουκρανία πριν από την ίδια αυτή ημερομηνία και, τρίτον, στα μέλη της οικογένειας των προσώπων των δύο πρώτων κατηγοριών.

86 Επιπλέον, το άρθρο 2, παράγραφος 2, της εκτελεστικής αποφάσεως 2022/382 ορίζει ότι τα κράτη μέλη την εφαρμόζουν ή παρέχουν επαρκή προστασία δυνάμει του εθνικού τους δικαίου στους ανιθαγενείς και στους υπηκόους άλλων τρίτων χωρών, πέραν της Ουκρανίας, οι οποίοι μπορούν να αποδείξουν ότι διέμεναν νομίμως στην Ουκρανία πριν από τις 24 Φεβρουαρίου 2022 βάσει έγκυρης και ισχύουσας άδειας μόνιμης διαμονής εκδοθείσας σύμφωνα με το ουκρανικό δίκαιο και οι οποίοι δεν είναι σε θέση να επιστρέψουν υπό ασφαλείς και μόνιμες συνθήκες στη χώρα ή την περιοχή καταγωγής τους.

87 Από τις αποφάσεις περί παραπομπής προκύπτει όμως ότι οι υπήκοοι τρίτων χωρών τους οποίους αφορούν οι υποθέσεις των κύριων δικών δεν εμπίπτουν σε καμία από τις κατηγορίες προσώπων του άρθρου 2, παράγραφοι 1 και 2, της εκτελεστικής αποφάσεως 2022/382. Πράγματι, οι τελευταίοι δεν είναι ούτε Ουκρανοί υπήκοοι ούτε δικαιούχοι διεθνούς προστασίας ή ισοδύναμης προστασίας στην Ουκρανία, ούτε μέλη της οικογένειας Ουκρανών υπηκόων ή δικαιούχων τέτοιας προστασίας. Εξάλλου, διέθεταν μόνον άδεια προσωρινής διαμονής στην Ουκρανία.

88 Πρέπει, ωστόσο, να υπογραμμιστεί ότι, βάσει του άρθρου 7 παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/55, τα κράτη μέλη μπορούν να χορηγούν προσωρινή προστασία σε κάθε κατηγορία προσώπων πέραν των μνημονευόμενων στην απόφαση του Συμβουλίου με την οποία τίθεται σε εφαρμογή η προστασία αυτή, υπό την προϋπόθεση ότι πρόκειται για άτομα που έχουν εκτοπιστεί για τους ίδιους λόγους και από την ίδια χώρα ή περιοχή καταγωγής. Το δε άρθρο 2, παράγραφος 3, της εκτελεστικής αποφάσεως 2022/382 υπενθυμίζει ότι αναγνωρίζεται τέτοια ευχέρεια στα κράτη μέλη, τονίζοντας ότι αυτά μπορούν, δυνάμει του προαναφερθέντος άρθρου 7, να εφαρμόζουν την εκτελεστική απόφαση και σε άλλα πρόσωπα, περιλαμβανομένων των ανιθαγενών και των υπηκόων άλλων τρίτων χωρών, πλην της Ουκρανίας, οι οποίοι διέμεναν νομίμως στην Ουκρανία και δεν είναι σε θέση να επιστρέψουν υπό ασφαλείς και μόνιμες συνθήκες στη χώρα ή την περιοχή καταγωγής τους.

89 Όπως προκύπτει από τις σκέψεις 37 έως 43, 49 και 50 της παρούσας αποφάσεως, οι ολλανδικές αρχές είχαν αρχικώς την πρόθεση να κάνουν χρήση της δυνατότητας αυτής επεκτείνοντας το ευεργέτημα της προσωρινής προστασίας σε μια κατηγορία υπηκόων τρίτων χωρών και ανιθαγενών η οποία δεν καλυπτόταν πλήρως από το άρθρο 2, παράγραφοι 1 και 2, της εκτελεστικής αποφάσεως 2022/382, ήτοι σε όλους τους κατόχους ισχύουσας στις 23 Φεβρουαρίου 2022 ουκρανικής άδειας διαμονής, έστω και προσωρινής, ως προς τους οποίους πιθανολογείται ότι εγκατέλειψαν την Ουκρανία μετά τις 26 Νοεμβρίου 2021, χωρίς να αξιολογείται κατά πόσον ήταν σε θέση να επιστρέψουν στη χώρα ή την περιοχή καταγωγής τους υπό ασφαλείς και μόνιμες συνθήκες.

90 Ωστόσο, οι ολλανδικές αρχές αποφάσισαν, στη συνέχεια, να περιορίσουν, με το άρθρο 3.9a, παράγραφος 1, στοιχείο c, της κανονιστικής πράξεως του 2000 περί αλλοδαπών, όπως ίσχυε από τις 19 Ιουλίου 2022, την προστασία αυτή σε μια λιγότερο ευρεία κατηγορία προσώπων, ήτοι στους κατόχους ισχύουσας στις 23 Φεβρουαρίου 2022 άδειας μόνιμης διαμονής στην Ουκρανία, ως προς

τους οποίους, αφενός, πιθανολογείται ότι εγκατέλειψαν την Ουκρανία μετά τις 26 Νοεμβρίου 2021 και, αφετέρου, δεν αποδείχθηκε ότι επέστρεψαν στη χώρα καταγωγής τους μετά τις 23 Φεβρουαρίου 2022.

91 Για τα άτομα, όπως οι προσφεύγοντες των κύριων δικών, τα οποία δεν διέθεταν άδεια μόνιμης διαμονής στην Ουκρανία, αλλά στα οποία είχε ήδη χορηγηθεί προαιρετική προσωρινή προστασία πριν από τις 19 Ιουλίου 2022, θεσπίστηκε μεταβατικό καθεστώς που προέβλεπε ότι η δική τους προαιρετική προσωρινή προστασία θα έληγε στις 4 Μαρτίου 2023. Το εν λόγω μεταβατικό καθεστώς παρατάθηκε έως τις 4 Σεπτεμβρίου 2023 με την κανονιστική απόφαση του 2023. Επιπλέον, όπως προκύπτει από τις σκέψεις 45, 52 και 72 της παρούσας αποφάσεως, το Raad van State (Συμβούλιο της Επικρατείας, Κάτω Χώρες) έκρινε, με απόφαση της 17ης Ιανουαρίου 2024, ότι ο Υφυπουργός δεν μπορούσε να άρει, ήδη από τις 4 Σεπτεμβρίου 2023, την προαιρετική προσωρινή προστασία των προσώπων στα οποία αυτή είχε ήδη αναγνωριστεί, αλλά ότι η προστασία αυτή θα έληγε αυτοδικαίως στις 4 Μαρτίου 2024, ημερομηνία κατά την οποία η προσωρινή προστασία που είχε χορηγηθεί από το Συμβούλιο θα έπαυε αν δεν είχε εκδοθεί η εκτελεστική απόφαση 2023/2409.

92 Επομένως, προκειμένου να δοθεί χρήσιμη απάντηση στα αιτούντα δικαστήρια, πρέπει, κατ' αρχάς, να κριθεί αν μπορούσε πράγματι να αναγνωριστεί στη συγκεκριμένη κατηγορία προσώπων το ευεργέτημα της προαιρετικής προσωρινής προστασίας, βάσει του άρθρου 7 της οδηγίας 2001/55, προτού εξεταστεί αν, δυνάμει της οδηγίας αυτής, σε συνδυασμό με τις εκτελεστικές αποφάσεις 2022/382 και 2023/2409, οι ολλανδικές αρχές είχαν τη δυνατότητα να άρουν την προαιρετική προσωρινή προστασία, μολονότι δεν είχε λήξει η υποχρεωτική προσωρινή προστασία που τέθηκε σε εφαρμογή με την εκτελεστική απόφαση 2022/382.

Επί των προσώπων που μπορούν να τύχουν της προαιρετικής προσωρινής προστασίας

93 Κατά πρώτον, όπως υπενθυμίζεται στη σκέψη 88 της παρούσας αποφάσεως, το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/55 παρέχει στα κράτη μέλη την ευχέρεια να επεκτείνουν το ευεργέτημα της προβλεπόμενης από την οδηγία προσωρινής προστασίας και σε άλλες κατηγορίες προσώπων, πέραν εκείνων τις οποίες ορίζει το Συμβούλιο, εφόσον πρόκειται για άτομα που έχουν εκτοπιστεί για τους ίδιους λόγους και από την ίδια χώρα ή περιοχή καταγωγής.

94 Συνεπώς, όποιο κράτος μέλος κάνει χρήση της ευχέρειας την οποία αναγνωρίζει το άρθρο αυτό εφαρμόζει το ενωσιακό δίκαιο, όπερ σημαίνει ότι δεν επιτρέπεται να χορηγήσει την προαιρετική προσωρινή προστασία σε άτομα που δεν έχουν εκτοπιστεί για τους ίδιους λόγους και από την ίδια χώρα ή περιοχή καταγωγής με τα άτομα τα οποία απολαύουν της υποχρεωτικής προσωρινής προστασίας. Τούτο όμως δεν εμποδίζει τα κράτη μέλη να χορηγούν δικαίωμα διαμονής αποκλειστικώς και μόνο βάσει του εθνικού τους δικαίου, ιδίως για ανθρωπιστικούς λόγους, σε κατηγορίες προσώπων που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της προαναφερθείσας διατάξεως (βλ., κατ' αναλογίαν, αποφάσεις της 9ης Νοεμβρίου 2010, B και D, C-57/09 και C-101/09, EU:C:2010:661, σκέψεις 116 έως 118, καθώς και της 12ης Σεπτεμβρίου 2024, Changu, C-352/23, EU:C:2024:748, σκέψη 48).

95 Κατά δεύτερον, από το άρθρο 3.9a, παράγραφος 1, στοιχείο c, της κανονιστικής πράξεως του 2000 περί αλλοδαπών, όπως ίσχυε μεταξύ της 4ης Μαρτίου 2022 και της 18ης Ιουλίου 2022, προκύπτει ότι οι ολλανδικές αρχές χορήγησαν το ευεργέτημα της προσωρινής προστασίας σε όλους τους κατόχους ισχύουσας στις 23 Φεβρουαρίου 2022 ουκρανικής άδειας διαμονής, έστω και προσωρινής, οι οποίοι πιθανολογείται ότι εγκατέλειψαν την Ουκρανία μετά τις 26 Νοεμβρίου 2021, ήτοι 90 ημέρες πριν από τη μνημονευόμενη στην εκτελεστική απόφαση

2022/382 ημερομηνία έναρξης της εισβολής των ρωσικών ενόπλων δυνάμεων στην Ουκρανία. Επιπλέον, η ως άνω διάταξη δεν επέβαλλε να αξιολογείται αν οι ενδιαφερόμενοι ήταν σε θέση να επιστρέψουν στη χώρα ή την περιοχή καταγωγής τους υπό ασφαλείς και μόνιμες συνθήκες. Επομένως, πρέπει να εξεταστεί αν, βάσει του ενωσιακού δικαίου, επιτρεπόταν οι ολλανδικές αρχές να χορηγήσουν στο σύνολο των ατόμων αυτών τέτοια προσωρινή προστασία.

96 Συναφώς, αφενός, από το άρθρο 2, παράγραφος 1, της εκτελεστικής αποφάσεως 2022/382 προκύπτει ότι η απόφαση αυτή εφαρμόζεται στις απαριθμούμενες στην προαναφερθείσα διάταξη κατηγορίες προσώπων που εκτοπίστηκαν από την Ουκρανία στις 24 Φεβρουαρίου 2022 ή αργότερα, κατόπιν της στρατιωτικής εισβολής των ρωσικών ενόπλων δυνάμεων η οποία άρχισε κατά την εν λόγω ημερομηνία. Κατά συνέπεια, ο λόγος για την εφαρμογή της υποχρεωτικής προσωρινής προστασίας, όπως τον προσδιόρισε το Συμβούλιο στην εκτελεστική απόφαση 2022/382, είναι η εισβολή των ρωσικών ενόπλων δυνάμεων στην Ουκρανία, η οποία ξεκίνησε στις 24 Φεβρουαρίου 2022.

97 Από τη δικογραφία που έχει στη διάθεσή του το Δικαστήριο προκύπτει ότι η περίοδος των 90 ημερών, για την οποία γίνεται λόγος στη σκέψη 95 της παρούσας αποφάσεως, προβλέφθηκε κανονιστικά από τις ολλανδικές αρχές ώστε να αντιστοιχεί στη διάρκεια της διαμονής που μπορεί να επιτραπεί στο έδαφος της Ένωσης για τους υπηκόους τρίτων χωρών ή τους ανιθαγενείς υπό τις προϋποθέσεις του άρθρου 6 του κανονισμού 2016/399, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 2018/1240.

98 Οι δε υπήκοοι τρίτων χωρών ή οι ανιθαγενείς οι οποίοι, λόγω της πολύ περιορισμένης διάρκειας του δικαιώματός τους διαμονής στο έδαφος της Ένωσης, θα καλούνταν να επιστρέψουν στην Ουκρανία λίγο μετά την έναρξη της εισβολής των ρωσικών ενόπλων δυνάμεων στην τρίτη αυτή χώρα, μπορούν να εξομοιωθούν, για τους σκοπούς της εφαρμογής του άρθρου 7 της οδηγίας 2001/55 και του άρθρου 2, παράγραφος 3, της εκτελεστικής απόφασης 2022/382, με τους εκτοπισθέντες λόγω της εισβολής.

99 Η ως άνω ερμηνεία ενισχύεται, εξάλλου, από την αιτιολογική σκέψη 14 της εκτελεστικής αποφάσεως 2022/382, η οποία ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να εξετάσουν το ενδεχόμενο επέκτασης της προσωρινής προστασίας στα άτομα που εγκατέλειψαν την Ουκρανία λίγο πριν από τις 24 Φεβρουαρίου 2022, ενώ οι εντάσεις αυξάνονταν, ή που βρέθηκαν στο έδαφος της Ένωσης ακριβώς πριν από την ημερομηνία αυτή και δεν μπορούν να επιστρέψουν στην Ουκρανία λόγω της ένοπλης σύγκρουσης.

100 Αφετέρου, ούτε η προβλεπόμενη στο άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/55 προϋπόθεση ότι οι δικαιούχοι της προαιρετικής προσωρινής προστασίας πρέπει να έχουν μετακινηθεί για τους ίδιους λόγους και από την ίδια χώρα ή περιοχή καταγωγής με τους δικαιούχους της υποχρεωτικής προσωρινής προστασίας παραγνωρίζεται από την απόφαση των ολλανδικών αρχών να αναγνωρίσουν αρχικώς τέτοια προαιρετική προσωρινή προστασία στους ανιθαγενείς και στους υπηκόους τρίτων χωρών οι οποίοι διέθεταν άδεια προσωρινής διαμονής στην Ουκρανία, ανεξαρτήτως του αν μπορούσαν να επιστρέψουν στη χώρα ή στην περιοχή καταγωγής τους υπό ασφαλείς και μόνιμες συνθήκες. Ως προς το τελευταίο αυτό ζήτημα, επισημαίνεται ότι το άρθρο 2, παράγραφος 3, της εκτελεστικής αποφάσεως 2022/382 μνημονεύει μεν ρητώς, μεταξύ των δυνητικών δικαιούχων της προαιρετικής προσωρινής προστασίας, τους ανιθαγενείς και τους υπηκόους τρίτων χωρών οι οποίοι διέμεναν νομίμως στην Ουκρανία και δεν είναι σε θέση να επιστρέψουν στη χώρα ή περιοχή καταγωγής τους υπό ασφαλείς και μόνιμες συνθήκες, πλην όμως επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η μνεία της κατηγορίας αυτής στο άρθρο 2, παράγραφος 3, είναι απλώς και μόνον ενδεικτική.

101 Επομένως, το άρθρο 7 της οδηγίας 2001/55 και το άρθρο 2, παράγραφος 3, της εκτελεστικής αποφάσεως 2022/382 έχουν την έννοια ότι επιτρέπουν σε κράτος μέλος να χορηγήσει την προαιρετική προσωρινή προστασία σε υπηκόους τρίτων χωρών ή ανιθαγενείς οι οποίοι διέθεταν ισχύουσα στις 23 Φεβρουαρίου 2022 άδεια προσωρινής διαμονής στην Ουκρανία και πιθανολογείται ότι εγκατέλειψαν τη χώρα αυτή μετά τις 26 Νοεμβρίου 2021, χωρίς να αξιολογείται αν οι ενδιαφερόμενοι είναι σε θέση να επιστρέψουν στη χώρα ή την περιοχή καταγωγής τους υπό ασφαλείς και μόνιμες συνθήκες.

Επί της διάρκειας της προαιρετικής προσωρινής προστασίας

102 Προκαταρκτικώς, πρέπει, πρώτον, να υπογραμμιστεί ότι, βάσει του άρθρου 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/55, η αρχική διάρκεια της υποχρεωτικής προσωρινής προστασίας είναι, κατ' αρχήν, ένα έτος και ότι, κατά τη λήξη της πρώτης αυτής ετήσιας περιόδου, η υποχρεωτική προσωρινή προστασία μπορεί να παραταθεί αυτοδικαίως κατά εξάμηνες περιόδους για ένα ακόμη έτος κατ' ανώτατο όριο.

103 Εξάλλου, το άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 2001/55 ορίζει ότι, εάν εξακολουθούν να υφίστανται λόγοι για τη διατήρηση της υποχρεωτικής προσωρινής προστασίας πέραν της διετούς περιόδου που προβλέπεται στο άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής, το Συμβούλιο, μετά από πρόταση της Επιτροπής, μπορεί να αποφασίσει, με ειδική πλειοψηφία, να παρατείνει την προσωρινή προστασία για περίοδο ενός έτους.

104 Εντούτοις, κατά το άρθρο 6 παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας 2001/55, το Συμβούλιο μπορεί να αποφασίσει, ανά πάσα στιγμή, να θέσει τέρμα στην υποχρεωτική προσωρινή προστασία. Από το εν λόγω άρθρο 6 προκύπτει ότι μια τέτοια απόφαση του Συμβουλίου, αφενός, εκδίδεται με ειδική πλειοψηφία, μετά από πρόταση της Επιτροπής, και, αφετέρου, στηρίζεται στη διαπίστωση ότι η κατάσταση στη χώρα καταγωγής καθιστά δυνατή την ασφαλή και μόνιμη επιστροφή των προσώπων που έτυχαν προσωρινής προστασίας, τηρουμένων τόσο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών όσο και των υποχρεώσεων των κρατών μελών σε σχέση με τη μη επαναπροώθηση.

105 Δεύτερον, δεδομένου ότι, δυνάμει του άρθρου 4 της εκτελεστικής αποφάσεως 2022/382, η εκτελεστική αυτή απόφαση τέθηκε σε ισχύ στις 4 Μαρτίου 2022, η υποχρεωτική προσωρινή προστασία ίσχυε αρχικώς για ένα έτος, έως τις 4 Μαρτίου 2023, σύμφωνα με τα όσα προβλέπει το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/55. Κατ' εφαρμογήν της τελευταίας αυτής διατάξεως, η υποχρεωτική προσωρινή προστασία παρατάθηκε αυτοδικαίως για δύο διαδοχικές περιόδους έξι μηνών, ήτοι αρχικώς έως τις 4 Σεπτεμβρίου 2023 και εν συνεχεία έως τις 4 Μαρτίου 2024. Τέλος, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 2001/55, η υποχρεωτική προσωρινή προστασία παρατάθηκε από το Συμβούλιο σε δύο περιπτώσεις για ένα έτος κάθε φορά, δηλαδή αρχικώς έως τις 4 Μαρτίου 2025 δυνάμει του άρθρου 1 της εκτελεστικής αποφάσεως 2023/2409 και στη συνέχεια έως τις 4 Μαρτίου 2026 δυνάμει του άρθρου 1 της εκτελεστικής αποφάσεως 2024/1836.

106 Τρίτον, όπως επισημαίνεται στη σκέψη 91 της παρούσας αποφάσεως, για άτομα, όπως οι προσφεύγοντες των κύριων δικών, στα οποία είχε χορηγηθεί μεν προαιρετική προσωρινή προστασία βάσει του ολλανδικού καθεστώτος που ίσχυε μεταξύ της 4ης Μαρτίου 2022 και της 18ης Ιουλίου 2022, πλην όμως δεν πληρούσαν τις προϋποθέσεις του άρθρου 3.9a, παράγραφος 1, στοιχείο c, της κανονιστικής πράξεως του 2000 περί αλλοδαπών, όπως ίσχυε από τις 19 Ιουλίου 2022, θεσπίστηκε μεταβατικό καθεστώς. Το μεταβατικό καθεστώς προέβλεπε, σε πρώτο στάδιο, ότι η προαιρετική προσωρινή προστασία τους έληγε στις 4 Μαρτίου 2023,

ημερομηνία η οποία συνέπιπτε με την αρχική διάρκεια ισχύος της εκτελεστικής αποφάσεως 2022/382. Σε δεύτερο στάδιο, το μεταβατικό καθεστώς παρατάθηκε έως τις 4 Σεπτεμβρίου 2023, ημερομηνία κατά την οποία έληγε η πρώτη αυτοδίκαιη παράταση της εκτελεστικής αποφάσεως 2022/382. Εντούτοις, με απόφαση της 17ης Ιανουαρίου 2024, το Raad van State (Συμβούλιο της Επικρατείας) έκρινε ότι ο Υφυπουργός δεν μπορούσε να άρει ήδη από την τελευταία αυτή ημερομηνία την προαιρετική προσωρινή προστασία των ως άνω ατόμων, αλλά ότι η εν λόγω προστασία θα έληγε αυτοδικαίως στις 4 Μαρτίου 2024, ήτοι κατά την καταληκτική, βάσει του άρθρου 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/55, ημερομηνία στην οποία θα έπαυε η προσωρινή προστασία αν δεν είχε εκδοθεί απόφαση από το Συμβούλιο κατ' εφαρμογήν του άρθρου 4, παράγραφος 2, της ίδιας οδηγίας.

107 Συνεπώς, η προαιρετική προσωρινή προστασία την οποία χορηγούσαν οι ολλανδικές αρχές σε υπηκόους τρίτων χωρών όπως οι προσφεύγοντες των κύριων δικών έπαυσε να παράγει τα αποτελέσματά της προτού λήξει η ισχύς της υποχρεωτικής προσωρινής προστασίας.

108 Υπό το πρίσμα των προκαταρκτικών αυτών διευκρινίσεων, πρέπει να κριθεί αν, βάσει των άρθρων 4 και 7 της οδηγίας 2001/55, απαιτείται η ισχύς του ευεργετήματος της προαιρετικής προσωρινής προστασίας που παρέχεται από τις ολλανδικές αρχές σε τέτοιους υπηκόους τρίτων χωρών να διαρκέσει για όσο χρόνο παράγει τα αποτελέσματά της η υποχρεωτική προσωρινή προστασία την οποία έθεσε σε εφαρμογή το Συμβούλιο δυνάμει του άρθρου 5 της οδηγίας ή, τουλάχιστον, έως τη λήξη της αυτοδίκαιης παράτασης της αρχικής διάρκειας της υποχρεωτικής προσωρινής προστασίας, για την οποία γίνεται λόγος στο άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας.

109 Κατά πρώτον, υπογραμμίζεται ότι από το γράμμα του άρθρου 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/55 προκύπτει ότι επαφίεται στη διακριτική ευχέρεια κάθε κράτους μέλους να αποφασίσει αν θα εφαρμόσει την προαιρετική προσωρινή προστασία για τους λόγους που κρίνει σκόπιμους, όπως, παραδείγματος χάριν, για ανθρωπιστικούς, φιλανθρωπικούς ή οργανωτικούς λόγους. Επιπλέον, όπως καθίσταται σαφές από τις σκέψεις 93 έως 101 της παρούσας αποφάσεως, η διάταξη αυτή καταλείπει σημαντικό περιθώριο εκτιμήσεως στα κράτη μέλη κατά τον καθορισμό των κατηγοριών των προσώπων που μπορούν να τύχουν τέτοιας προστασίας, υπό την προϋπόθεση ότι πρόκειται για άτομα τα οποία έχουν εκτοπιστεί για τους ίδιους λόγους και από την ίδια χώρα ή περιοχή καταγωγής.

110 Ελλείψει άλλων σχετικών διευκρινίσεων, το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/55 αφήνει επίσης στα κράτη μέλη την ελευθερία να καθορίσουν την ημερομηνία από την οποία προτίθενται να χορηγήσουν το ευεργέτημα της προαιρετικής προσωρινής προστασίας, εφόσον η ημερομηνία αυτή τοποθετείται χρονικά μεταξύ της ημερομηνίας έναρξης και της ημερομηνίας παύσης της ισχύος της υποχρεωτικής προσωρινής προστασίας.

111 Κατά δεύτερον, όπως παρατήρησε ο γενικός εισαγγελέας στα σημεία 118 έως 122 των προτάσεών του, τα κράτη μέλη διατηρούν τον έλεγχο ως προς τη διάρκεια της προαιρετικής προσωρινής προστασίας την οποία προτίθενται να χορηγήσουν, υπό την προϋπόθεση ότι η διάρκεια παραμένει εντός των ορίων του καθοριζόμενου σε ενωσιακό επίπεδο χρονικού πλαισίου εφαρμογής του μηχανισμού προσωρινής προστασίας. Πράγματι, εφόσον η προσωρινή προστασία που παρέχεται δυνάμει του άρθρου 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/55 δεν απορρέει από υποχρέωση προβλεπόμενη από το ενωσιακό δίκαιο, αλλά από την αυτόνομη απόφαση κράτους μέλους να διευρύνει τον κύκλο των δικαιούχων της προστασίας αυτής, το κράτος μέλος πρέπει να απολαύει της ίδιας αυτονομίας και όσον αφορά την ανάκληση της εν λόγω προστασίας.

112 Η ως άνω διαπίστωση δεν αναιρείται από το γεγονός ότι το άρθρο 7 της οδηγίας 2001/55 διευκρινίζει, στην παράγραφο 1, ότι τα κράτη μέλη μπορούν να παρέχουν σε άλλες κατηγορίες προσώπων πέραν των αναφερόμενων στην απόφαση του Συμβουλίου το ευεργέτημα της προσωρινής προστασίας «που προβλέπεται από την παρούσα οδηγία». Και τούτο διότι, με τη διευκρίνιση αυτή, το άρθρο 7 έχει αποκλειστικώς και μόνον ως σκοπό να διασφαλίσει ότι, ανεξαρτήτως των όσων ορίζονται στην παράγραφο 2 του άρθρου αυτού, τα δικαιώματα τα οποία αναγνωρίζονται υπέρ των δικαιούχων της υποχρεωτικής προσωρινής προστασίας στα κεφάλαια III και IV της οδηγίας παρέχονται επίσης στους δικαιούχους της προαιρετικής προσωρινής προστασίας ενόσω το κράτος μέλος που αποφάσισε να τη χορηγήσει δεν έχει θέσει τέρμα σε αυτήν.

113 Κατά τρίτον, η ερμηνεία του άρθρου 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/55, η οποία έγινε δεκτή στις σκέψεις 109 έως 112 της παρούσας αποφάσεως, επιβεβαιώνεται τόσο από τον σκοπό της ίδιας της διατάξεως, ο οποίος είναι να ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να επεκτείνουν τις κατηγορίες εκτοπισθέντων που μπορούν να τύχουν της προσωρινής προστασίας, όσο και από τον γενικότερο σκοπό της οδηγίας, ο οποίος συνίσταται, όπως υπενθυμίζεται στη σκέψη 81 της παρούσας αποφάσεως, στην αποτροπή του ενδεχομένου συμφόρησης του συστήματος παροχής διεθνούς προστασίας. Ειδικότερα, κάνοντας χρήση της ευχέρειας την οποία προβλέπει η προαναφερθείσα διάταξη, έστω και μόνο για περιορισμένες κατηγορίες εκτοπισθέντων ή για μικρότερη διάρκεια από εκείνη της υποχρεωτικής προσωρινής προστασίας, το οικείο κράτος μέλος προάγει την επίτευξη των ανωτέρω σκοπών.

114 Όπως επισήμανε δε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 127 των προτάσεών του, αν απαγορευόταν στα κράτη μέλη να θέσουν τέρμα, για δικούς τους λόγους, στην προαιρετική προσωρινή προστασία πριν από την καθοριζόμενη σε ενωσιακό επίπεδο λήξη ισχύος της υποχρεωτικής προσωρινής προστασίας, τα κράτη μέλη θα αποθαρρύνονταν από το να κάνουν χρήση της ευχέρειας την οποία παρέχει το άρθρο 7 της οδηγίας 2001/55 και, ως εκ τούτου, θα ματαιώνονταν οι σκοποί που επιδιώκονται τόσο από το συγκεκριμένο άρθρο όσο και από την οδηγία συνολικά.

115 Επομένως, δυνάμει του άρθρου 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/55, τα κράτη μέλη μπορούν να αποφασίσουν ελεύθερα να θέσουν τέρμα στην προαιρετική προσωρινή προστασία την οποία έχουν χορηγήσει, προτού λήξει η καθοριζόμενη σε ενωσιακό επίπεδο περίοδος ισχύος της υποχρεωτικής προσωρινής προστασίας. Συνεπώς, δεν υποχρεούνται να ευθυγραμμίσουν τη διάρκεια της προαιρετικής προσωρινής προστασίας ούτε με την αρχική διάρκεια της υποχρεωτικής προσωρινής προστασίας ή την αυτοδίκαιη παράτασή της, όπως προβλέπονται στο άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας, ούτε με τη διάρκεια που ενδέχεται να προκύψει σε περίπτωση προαιρετικής παράτασής της, για την οποία γίνεται λόγος στο άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας.

116 Τυχόν αποκλίσεις οφειλόμενες στο γεγονός ότι κάθε κράτος μέλος είναι ελεύθερο να καθορίζει τη διάρκεια της προαιρετικής προσωρινής προστασίας την οποία προτίθεται να αναγνωρίσει σε πρόσθετες κατηγορίες εκτοπισθέντων συμβιβάζονται πλήρως με το περιεχόμενο και με τον σκοπό του άρθρου 7 της οδηγίας 2001/55. Πράγματι, όπως προκύπτει από τις σκέψεις 109 έως 115 της παρούσας αποφάσεως, το εν λόγω άρθρο προβλέφθηκε από τον ενωσιακό νομοθέτη ως προαιρετική διάταξη της οποίας η εφαρμογή καταλείπει περιθώριο εκτιμήσεως στα κράτη μέλη, οπότε τυχόν διαφορές μεταξύ των εθνικών ρυθμίσεων που θέτουν σε εφαρμογή την εκεί προβλεπόμενη ευχέρεια αποτελούν φυσική συνέπεια της ως άνω επιλογής του ενωσιακού

νομοθέτη [βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 12ης Δεκεμβρίου 2019, Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal (Οικογενειακή επανένωση – Αδελφή πρόσφυγα), C-519/18, EU:C:2019:1070, σκέψη 57 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

117 Κατά τέταρτον, μολονότι είναι αληθές ότι, εκδίδοντας την οδηγία 2001/55, ο ενωσιακός νομοθέτης άσκησε την αρμοδιότητα η οποία του αναγνωριζόταν από το άρθρο 63, σημείο 2, στοιχεία α′ και β′, ΕΚ (νυν άρθρο 78, παράγραφος 2, στοιχείο γ′, ΣΛΕΕ) ως συντρέχουσα αρμοδιότητα, όπως επιβεβαιώνεται από το άρθρο 4, παράγραφος 2, στοιχείο ι′, ΣΛΕΕ, γεγονός παραμένει ότι, μέσω του άρθρου 7 της οδηγίας, ο ενωσιακός νομοθέτης άφησε ρητώς στα κράτη μέλη την ευχέρεια να αποφασίσουν αν θα προέβλεπαν κατηγορίες προσώπων, πέραν των όσων όρισε το Συμβούλιο, που θα μπορούσαν να απολαύουν των δικαιωμάτων που απορρέουν από την οδηγία.

118 Όπως παρατήρησε δε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 132 των προτάσεών του, η ίδια η ύπαρξη μιας τέτοιας ευχέρειας παρεχόμενης από τον ενωσιακό νομοθέτη στα κράτη μέλη σημαίνει ότι είναι απορριπτέο το επιχείρημα ότι, σε τομέα συντρέχουσας αρμοδιότητας μεταξύ της Ένωσης και των κρατών μελών, τα τελευταία έχουν απολέσει την αρμοδιότητά τους να ενεργούν άπαξ και η Ένωση ασκήσει τη δική της. Ως εκ τούτου, αντιθέτως προς τα όσα υποστηρίζουν οι υπήκοοι τρίτων χωρών τους οποίους αφορούν οι υποθέσεις των κύριων δικών, η έκδοση της οδηγίας 2001/55 δεν είχε ως συνέπεια να στερηθούν τα κράτη μέλη τη δυνατότητα να περιορίσουν τη διάρκεια της περιόδου κατά την οποία προτίθενται να αναγνωρίσουν σε ορισμένες κατηγορίες υπηκόων τρίτων χωρών και απάτριδων το ευεργέτημα της προαιρετικής προσωρινής προστασίας.

119 Κατά πέμπτον, είναι άνευ σημασίας το γεγονός ότι, βάσει του άρθρου 1 της εκτελεστικής αποφάσεως 2023/2409, η εκεί προβλεπόμενη παράταση της προσωρινής προστασίας αφορά όλους τους εκτοπισθέντες από την Ουκρανία οι οποίοι εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 2 της εκτελεστικής αποφάσεως 2022/382, περιλαμβανομένων, επομένως, και των δικαιούχων της προαιρετικής προσωρινής προστασίας, στους οποίους αναφέρεται η παράγραφος 3 του άρθρου 2 της εκτελεστικής αποφάσεως 2022/382.

120 Και τούτο διότι το άρθρο 1 της εκτελεστικής αποφάσεως 2023/2409 περιορίζεται στην εκτέλεση της οδηγίας 2001/55, όπερ σημαίνει ότι δεν μπορεί ούτε να έρχεται σε αντίθεση με τον σκοπό που επιδιώκει το άρθρο 7 της οδηγίας ούτε να αλλοιώνει το κανονιστικό περιεχόμενό του (βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 28ης Φεβρουαρίου 2023, Fenix International, C-695/20, EU:C:2023:127, σκέψεις 49 και 50). Επομένως, δεν είναι δυνατόν το άρθρο 1 της εκτελεστικής αποφάσεως 2023/2409 να περιορίζει το περιθώριο εκτιμήσεως το οποίο αναγνωρίζεται στα κράτη μέλη από το άρθρο 7 της οδηγίας 2001/55.

121 Συνεπώς, το άρθρο 2, παράγραφος 3, της εκτελεστικής αποφάσεως 2022/382 αφορά τους δικαιούχους της προαιρετικής προσωρινής προστασίας μόνον εφόσον το οικείο κράτος μέλος δεν έχει θέσει τέρμα στην προστασία αυτή και η προβλεπόμενη στο άρθρο 1 της εκτελεστικής αποφάσεως 2023/2409 παράταση της προσωρινής προστασίας δεσμεύει τα κράτη μέλη μόνον όσον αφορά τους δικαιούχους της υποχρεωτικής προσωρινής προστασίας.

122 Το γεγονός ότι το άρθρο 1 της εκτελεστικής αποφάσεως 2023/2409 αναφέρεται στο σύνολο των προσώπων για τα οποία γίνεται λόγος στο άρθρο 2 της εκτελεστικής αποφάσεως 2022/382, χωρίς να αποκλείει εκείνα που εμπίπτουν στην παράγραφο 3 του άρθρου αυτού, πρέπει, ως εκ τούτου, να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι οι δικαιούχοι της προαιρετικής προσωρινής

προστασίας την οποία χορηγεί κράτος μέλος απολαύουν, κατ' αρχήν, του συνόλου των δικαιωμάτων που απορρέουν από την οδηγία 2001/55 έως τις 4 Μαρτίου 2025, εφόσον το κράτος μέλος αυτό δεν θέσει πρόωρα τέρμα στην προαιρετική προσωρινή προστασία.

123 Από το σύνολο των ανωτέρω σκέψεων προκύπτει ότι το ενωσιακό δίκαιο επιτρέπει, κατ' αρχήν, σε κράτος μέλος να ανακαλέσει το ευεργέτημα της χορηγηθείσας προαιρετικής προσωρινής προστασίας σε ημερομηνία προγενέστερη εκείνης κατά την οποία η υποχρεωτική προσωρινή προστασία παύει να παράγει τα αποτελέσματά της.

124 Εντούτοις, υπενθυμίζεται ότι, ασκώντας την ευχέρεια την οποία τους παρέχει το άρθρο 7 της οδηγίας 2001/55, τα κράτη μέλη εφαρμόζουν το ενωσιακό δίκαιο, ακόμη και όταν αποφασίζουν να ανακαλέσουν το ευεργέτημα της προαιρετικής προσωρινής προστασίας που είχαν προηγουμένως χορηγήσει σε ορισμένους υπηκόους τρίτων χωρών ή ανιθαγενείς. Εξ αυτού συνάγεται ότι μια τέτοια ανακλητική απόφαση δεν επιτρέπεται να θίγει ούτε τους σκοπούς ούτε την πρακτική αποτελεσματικότητα της οδηγίας 2001/55 και, επιπλέον, πρέπει να συνάδει ιδίως με τις γενικές αρχές του ενωσιακού δικαίου, μεταξύ των οποίων καταλέγονται οι αρχές της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και της ασφάλειας δικαίου [πρβλ. αποφάσεις της 12ης Δεκεμβρίου 2019, Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal (Οικογενειακή επανένωση – Αδελφή πρόσφυγα), C-519/18, EU:C:2019:1070, σκέψεις 62 και 64, καθώς και της 17ης Νοεμβρίου 2022, Avicarvil Farms, C-443/21, EU:C:2022:899, σκέψη 38].

125 Ειδικότερα, όσον αφορά, πρώτον, τη διαφύλαξη των σκοπών και της πρακτικής αποτελεσματικότητας της οδηγίας 2001/55, από το άρθρο 2, στοιχείο α', της οδηγίας αυτής προκύπτει ότι ο μηχανισμός προσωρινής προστασίας αποσκοπεί, μεταξύ άλλων, στη διατήρηση της εύρυθμης λειτουργίας του συστήματος διεθνούς προστασίας εντός των κρατών μελών.

126 Το άρθρο 3 της οδηγίας αυτής διευκρινίζει, εξάλλου, ότι η προσωρινή προστασία δεν προδικάζει την αναγνώριση του καθεστώτος του πρόσφυγα δυνάμει της Συμβάσεως περί του καθεστώτος των προσφύγων, για την οποία γίνεται λόγος στη σκέψη 6 της παρούσας αποφάσεως, ενώ το άρθρο 17 της εν λόγω οδηγίας προβλέπει ότι οι δικαιούχοι προσωρινής προστασίας πρέπει να μπορούν να υποβάλουν αίτηση ασύλου ανά πάσα στιγμή και ότι η εξέταση των αιτήσεων που δεν έχουν διεκπεραιωθεί πριν από τη λήξη της περιόδου προσωρινής προστασίας πρέπει να ολοκληρώνεται στη συνέχεια.

127 Επομένως, η οδηγία 2001/55 μεριμνά, μεταξύ άλλων, ώστε να είναι πρακτικώς εφικτό για τους υπηκόους τρίτων χωρών και τους ανιθαγενείς που απολαύουν της προσωρινής προστασίας να τύχουν διεθνούς προστασίας κατόπιν προσήκουσας εξέτασης της ατομικής κατάστασή τους, ενώ παράλληλα τους κατοχυρώνει αμέσως μια λιγότερο εκτεταμένη προστασία, όπως υπομνήσθηκε στη σκέψη 82 της παρούσας αποφάσεως.

128 Θα ήταν, συνεπώς, αντίθετο προς τον σκοπό αυτόν και προς την πρακτική αποτελεσματικότητα της οδηγίας 2001/55 να μην ολοκληρώνεται, λόγω της αυστηρής τήρησης των απαιτήσεων της οδηγίας 2013/32, μετά τη λήξη της προαιρετικής προσωρινής προστασίας η εξέταση της τυχόν υποβληθείσας από τους ενδιαφερόμενους υπηκόους τρίτων χωρών και ανιθαγενείς αιτήσεως διεθνούς προστασίας επί της οποίας δεν έχει ακόμη εκδοθεί απόφαση.

129 Επιπλέον, μετά τη λήξη της προαιρετικής προσωρινής προστασίας, αυτοί οι υπήκοοι τρίτων χωρών και ανιθαγενείς δεν πρέπει να εμποδίζονται από το να ασκήσουν, στην πράξη, το δικαίωμά τους να υποβάλουν αίτηση διεθνούς προστασίας, το οποίο αποτελεί ουσιώδες στάδιο

της διαδικασίας χορήγησης τέτοιας προστασίας. [πρβλ. απόφαση της 17ης Δεκεμβρίου 2020, Επιτροπή κατά Ουγγαρίας (Υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία), C-808/18, EU:C:2020:1029, σκέψη 99].

130 Συναφώς, το γεγονός και μόνον ότι δικαιούχος της προσωρινής προστασίας δεν απάντησε καταφατικά στο αίτημα των αρχών του οικείου κράτους μέλους να δηλώσει αν επιθυμούσε να προχωρήσει η εξέταση της αιτήσεώς του διεθνούς προστασίας δεν μπορεί να έχει ως συνέπεια να χαρακτηριστεί τυχόν αίτηση διεθνούς προστασίας την οποία θα υποβάλει στη συνέχεια ως μεταγενέστερη αίτηση, κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο ιζ′, της οδηγίας 2013/32, δυνάμενη να θεωρηθεί απαράδεκτη, σύμφωνα με τα όσα ορίζει το άρθρο 33, παράγραφος 2, στοιχείο δ′, της ίδιας οδηγίας. Ειδικότερα, μια τέτοια έλλειψη απάντησης δεν είναι δυνατόν να εξομοιωθεί με ρητή ανάκληση της αιτήσεώς του, κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο ιζ′, της οδηγίας 2013/32.

131 Όσον αφορά, δεύτερον, την αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, στην οποία αναφέρθηκε η Επιτροπή, υπενθυμίζεται ότι το δικαίωμα επίκλησης της αρχής αυτής έχει κάθε διοικούμενος στον οποίο εθνική διοικητική αρχή έχει δημιουργήσει βάσιμες προσδοκίες, παρέχοντάς του συγκεκριμένες διαβεβαιώσεις. Εντούτοις, δεν χωρεί επίκληση της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης έναντι ρητής διατάξεως του ενωσιακού δικαίου, η δε αντίθετη προς το ενωσιακό δίκαιο συμπεριφορά εθνικής αρχής που είναι υπεύθυνη για την εφαρμογή του δεν είναι δυνατόν να θεμελιώσει την ύπαρξη δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του διοικουμένου ότι θα τύχει μεταχείρισης αντίθετης προς το ενωσιακό δίκαιο. Πράγματι, τυχόν πρακτική κράτους μέλους η οποία δεν συνάδει με την ενωσιακή νομοθεσία δεν είναι δυνατόν να δημιουργήσει δικαιολογημένη εμπιστοσύνη σε ιδιώτη που ωφελείται από την κατάσταση η οποία έχει δημιουργηθεί κατ' αυτόν τον τρόπο (πρβλ. αποφάσεις της 14ης Ιουνίου 2012, Association nationale d'assistance aux frontières pour les étrangers, C-606/10, EU:C:2012:348, σκέψη 81, και της 17ης Νοεμβρίου 2022, Avicarvil Farms, C-443/21, EU:C:2022:899, σκέψεις 39 έως 41 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

132 Εξάλλου, κατά πάγια νομολογία, οι ιδιώτες δεν δικαιολογούνται να τρέφουν προσδοκίες για τη διατήρηση μιας υφιστάμενης κατάστασης που μπορεί να μεταβληθεί στο πλαίσιο της άσκησης της εξουσίας εκτιμήσεως την οποία διαθέτουν τα ενωσιακά θεσμικά όργανα (πρβλ. απόφαση της 4ης Μαΐου 2023, Καπνική Α. Μιχαηλίδης, C-99/22, EU:C:2023:382, σκέψη 29 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

133 Εν προκειμένω, όπως υπογραμμίζεται στις σκέψεις 104 και 111 της παρούσας αποφάσεως, από το μεν άρθρο 6, παράγραφος 1, στοιχείο β′, της οδηγίας 2001/55 προκύπτει ότι το Συμβούλιο μπορεί ανά πάσα στιγμή να θέσει τέρμα στην υποχρεωτική προσωρινή προστασία, από το δε άρθρο 7 της ίδιας οδηγίας προκύπτει ότι η προαιρετική προσωρινή προστασία την οποία έχουν ενδεχομένως θεσπίσει τα κράτη μέλη δεν επιτρέπεται να παραμείνει σε ισχύ μετά τη λήξη της υποχρεωτικής προσωρινής προστασίας. Εξ αυτού συνάγεται ότι, εν προκειμένω, οι ολλανδικές αρχές δεν θα μπορούσαν να έχουν παράσχει στους δικαιούχους της προαιρετικής προσωρινής προστασίας συγκεκριμένες και σύμφωνες με το ενωσιακό δίκαιο διαβεβαιώσεις όσον αφορά την ελάχιστη διάρκεια της προστασίας αυτής, πέραν της διαβεβαίωσης ότι δεσμεύονταν να μη θέσουν τέρμα στην προαιρετική προσωρινή προστασία πριν παύσει να παράγει τα αποτελέσματά της η υποχρεωτική προσωρινή προστασία.

134 Ωστόσο, από τη δικογραφία που έχει στη διάθεσή του το Δικαστήριο δεν προκύπτει ότι οι ολλανδικές αρχές έδωσαν τέτοια διαβεβαίωση στους υπηκόους τρίτων χωρών τους οποίους αφορούν οι υποθέσεις των κύριων δικών, όπερ εναπόκειται πάντως στα αιτούντα δικαστήρια να εξακριβώσουν.

135 Από τις ανωτέρω σκέψεις προκύπτει ότι τα άρθρα 4 και 7 της οδηγίας 2001/55 έχουν την έννοια ότι επιτρέπουν σε κράτος μέλος που έχει χορηγήσει την προσωρινή προστασία σε άλλες κατηγορίες προσώπων πέραν των αναφερόμενων στο άρθρο 2, παράγραφοι 1 και 2, της εκτελεστικής αποφάσεως 2022/382 να άρει το ευεργέτημα της προσωρινής προστασίας των συγκεκριμένων κατηγοριών προσώπων ενώ δεν έχει λήξει ακόμη η διάρκεια ισχύος την οποία το Συμβούλιο αποφάσισε δυνάμει του άρθρου 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 2001/55. Το ευεργέτημα της προσωρινής προστασίας που είχε χορηγηθεί σε αυτές τις κατηγορίες προσώπων μπορεί να ανακληθεί από το κράτος μέλος σε χρόνο προγενέστερο της ημερομηνίας κατά την οποία η προσωρινή προστασία που αποφασίστηκε από το Συμβούλιο παύει να παράγει τα αποτελέσματά της, υπό την προϋπόθεση, μεταξύ άλλων, ότι το κράτος μέλος δεν θίγει ούτε τους σκοπούς ούτε την πρακτική αποτελεσματικότητα της οδηγίας 2001/55 και τηρεί τις γενικές αρχές του ενωσιακού δικαίου.

Επί του πρώτου και του δευτέρου προδικαστικού ερωτήματος στην υπόθεση C-244/24

136 Με τα δύο πρώτα προδικαστικά ερωτήματα, τα οποία ενδείκνυται να εξεταστούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο στην υπόθεση C-244/24 ζητεί, κατ' ουσίαν, από το Δικαστήριο να διευκρινίσει αν το άρθρο 6 της οδηγίας 2008/115 έχει την έννοια ότι δεν επιτρέπει, στην περίπτωση υπηκόου τρίτης χώρας ο οποίος διαμένει νομίμως στο έδαφος κράτους μέλους που έχει κάνει χρήση της σχετικής ευχέρειας και του έχει αναγνωρίσει το ευεργέτημα της προαιρετικής προσωρινής προστασίας, να εκδοθεί εις βάρος του, προτού λήξει η προαιρετική προσωρινή προστασία, απόφαση επιστροφής, όταν προκύπτει ότι η προστασία αυτή θα παύσει προσεχώς να παράγει τα αποτελέσματά της και η ισχύς της αποφάσεως επιστροφής αναστέλλεται μέχρι την ημερομηνία παύσης τους.

137 Πρώτον, υπενθυμίζεται ότι, όπως ορίζεται στο άρθρο 2, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/115, η εν λόγω οδηγία εφαρμόζεται σε κάθε υπήκοο τρίτης χώρας ο οποίος διαμένει παρανόμως σε κράτος μέλος. Επομένως, το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2008/115 καθορίζεται με μοναδικό γνώμονα την κατάσταση παράνομης διαμονής στην οποία τελεί υπήκοος τρίτης χώρας, ανεξαρτήτως των λόγων στους οποίους οφείλεται η κατάσταση αυτή ή των μέτρων που ενδέχεται να ληφθούν έναντι του ενδιαφερομένου (απόφαση της 17ης Οκτωβρίου 2024, Ararat, C-156/23, EU:C:2024:892, σκέψεις 31 και 32 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

138 Κατά συνέπεια, τα κράτη μέλη επιτρέπεται να εκδίδουν αποφάσεις επιστροφής, κατά την έννοια του άρθρου 6 της οδηγίας 2008/115, μόνον εις βάρος υπηκόων τρίτων χωρών οι οποίοι διαμένουν παρανόμως στο έδαφός τους [πρβλ. αποφάσεις της 19ης Ιουνίου 2018, Gnandi, C-181/16, EU:C:2018:465, σκέψεις 37, 38 και 59, καθώς και της 9ης Νοεμβρίου 2023, Odbor azylové a migrační politiky MV (Πεδίο εφαρμογής της οδηγίας περί επιστροφής), C-257/22, EU:C:2023:852, σκέψη 39].

139 Το άρθρο 6, παράγραφος 6, της οδηγίας 2008/115 επιτρέπει, το πολύ, να εκδίδεται απόφαση σχετική με τη λήξη της νόμιμης διαμονής ταυτόχρονα με απόφαση επιστροφής στο πλαίσιο της ίδιας διοικητικής πράξεως ώστε, μέσω της δυνατότητας σώρευσης των αποφάσεων, να μπορούν τα κράτη μέλη να διασφαλίζουν τη χρονική σύμπτωση, και δη την ενοποίηση, των διοικητικών διαδικασιών που καταλήγουν στην έκδοση των ως άνω αποφάσεων, καθώς και τυχόν

επακόλουθων διαδικασιών προσφυγής κατά των αποφάσεων αυτών, όπως και να αντιμετωπίζουν πρακτικές δυσχέρειες οι οποίες άπτονται της κοινοποίησης των αποφάσεων επιστροφής (πρβλ. απόφαση της 19ης Ιουνίου 2018, Gnandi, C-181/16, EU:C:2018:465, σκέψη 49).

140 Ως εκ τούτου, η οδηγία 2008/115 δεν επιτρέπει να εκδοθεί από κράτος μέλος απόφαση επιστροφής εις βάρος υπηκόου τρίτης χώρας ο οποίος διαμένει νομίμως στο έδαφός του.

141 Όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 151 των προτάσεών του, το ως άνω συμπέρασμα δεν αναιρείται από το γεγονός ότι η αρμόδια εθνική αρχή διευκρινίζει ρητώς, στην απόφαση επιστροφής, ότι η απόφαση αυτή δεν παράγει αποτελέσματα ενόσω η διαμονή του ενδιαφερομένου παραμένει νόμιμη.

142 Πράγματι, αφενός, από το άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 2018/1860 προκύπτει ότι κάθε απόφαση επιστροφής πρέπει, άπαξ και εκδοθεί, να καταχωρίζεται αμελλητί από το οικείο κράτος μέλος στο σύστημα πληροφοριών Σένγκεν «για τον σκοπό της επαλήθευσης ότι έχει τηρηθεί η υποχρέωση επιστροφής και της υποστήριξης της εκτέλεσης των αποφάσεων επιστροφής», ακόμη και όταν πρόκειται για απόφαση που δεν τίθεται αμέσως σε ισχύ. Στην τελευταία αυτή περίπτωση όμως, κατά την ημερομηνία κατά την οποία πραγματοποιείται η καταχώριση, ο ενδιαφερόμενος εξακολουθεί να διαμένει νομίμως στο έδαφος του κράτους μέλους υποδοχής και μπορεί να έχει το δικαίωμα να μεταβεί σε άλλα κράτη μέλη.

143 Αφετέρου, αν εκδιδόταν τέτοια πρόωρη απόφαση επιστροφής, η αρμόδια εθνική αρχή θα ήταν αδύνατον να λάβει υπόψη οποιαδήποτε μεταβολή των περιστάσεων η οποία θα μπορούσε να επέλθει μεταξύ της έκδοσης της αποφάσεως επιστροφής και της λήξης της νόμιμης διαμονής του ενδιαφερομένου και να επηρεάζει σημαντικά την εκτίμηση της κατάστασής του υπό το πρίσμα της οδηγίας 2008/115, ιδίως δε του άρθρου της 5.

144 Τέλος, πρέπει να διευκρινιστεί ότι, αντιθέτως προς τα όσα υποστηρίζει η Ολλανδική Κυβέρνηση, η έκδοση αποφάσεως επιστροφής κατά παράβαση της ουσιαστικής απαίτησης που υπενθυμίζεται στη σκέψη 140 της παρούσας αποφάσεως δεν ισοδυναμεί με παράβαση διαδικαστικής υποχρέωσης, όπως το δικαίωμα ακροάσεως, το οποίο βρισκόταν στο επίκεντρο της υποθέσεως επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση της 10ης Σεπτεμβρίου 2013, G. και R. (C-383/13 PPU, EU:C:2013:533). Επομένως, η παράβαση μιας τέτοιας ουσιαστικής απαίτησης πρέπει να επισύρει κυρώσεις, χωρίς να χρειάζεται να εξεταστεί αν η αρμόδια αρχή θα μπορούσε να καταλήξει σε διαφορετική απόφαση αν δεν είχε διαπράξει την παρατυπία αυτή.

145 Δεύτερον, από το άρθρο 8, σε συνδυασμό με το άρθρο 2, στοιχείο ζ', της οδηγίας 2001/55, προκύπτει, αφενός, ότι το κράτος μέλος υποδοχής οφείλει να χορηγεί στον δικαιούχο προσωρινής προστασίας άδεια διαμονής στο έδαφός του.

146 Αφετέρου, όπως εκτίθεται στη σκέψη 112 της παρούσας αποφάσεως, οι δικαιούχοι της προαιρετικής προσωρινής προστασίας την οποία εφαρμόζει κράτος μέλος πρέπει να διαθέτουν, σύμφωνα με τα όσα ορίζει το άρθρο 7 της οδηγίας αυτής, το σύνολο των δικαιωμάτων που αναγνωρίζει η εν λόγω οδηγία στους δικαιούχους της υποχρεωτικής προσωρινής προστασίας. Συνεπώς, το κράτος μέλος υποχρεούται να χορηγεί στους δικαιούχους της προαιρετικής προσωρινής προστασίας άδεια διαμονής, βάσει της οποίας τους επιτρέπεται να διαμένουν στο έδαφός του ενόσω η προστασία τους δεν έχει αρθεί.

147 Επομένως, για όσον χρόνο οι ενδιαφερόμενοι εξακολουθούν να απολαύουν της προαιρετικής προσωρινής προστασίας, διαμένουν νομίμως στο έδαφος του κράτους μέλους υποδοχής και, συνακόλουθα, δεν είναι δυνατόν να εκδοθεί εις βάρος τους απόφαση επιστροφής, κατά την έννοια της οδηγίας 2008/115.

148 Το ως άνω συμπέρασμα δεν αναιρείται από τις διατάξεις της οδηγίας 2001/55 οι οποίες διέπουν ειδικώς την επιστροφή.

149 Ειδικότερα, το άρθρο 20 της οδηγίας αυτής προβλέπει ότι, μετά τη λήξη της προσωρινής προστασίας, εφαρμόζεται το γενικό δίκαιο για την προστασία και τους αλλοδαπούς στα κράτη μέλη, «με την επιφύλαξη των άρθρων 21, 22 και 23» της ίδιας οδηγίας. Τα προαναφερθέντα άρθρα όμως δεν θίγουν την αρχή ότι απόφαση η οποία μπορεί να χαρακτηριστεί ως απόφαση επιστροφής κατά την έννοια της οδηγίας 2008/115 και επιβάλλει στον ενδιαφερόμενο την υποχρέωση να εγκαταλείψει το έδαφος της Ένωσης μπορεί να εκδοθεί μόνον εις βάρος παρανόμως διαμένοντος υπηκόου τρίτης χώρας ή ανιθαγενούς.

150 Εν πάση περιπτώσει, υπογραμμίζεται ότι, δυνάμει του άρθρου 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 2008/115, η οδηγία αυτή εφαρμόζεται υπό την επιφύλαξη των διατάξεων του κοινοτικού κεκτημένου στον τομέα της μετανάστευσης και του ασύλου, συμπεριλαμβανομένων των διατάξεων της οδηγίας 2001/55, εφόσον οι διατάξεις αυτές αποδεικνύονται ευνοϊκότερες για τον υπήκοο τρίτης χώρας. Τούτο όμως δεν συμβαίνει στην περίπτωση διατάξεως που επιτρέπει στα κράτη μέλη να εκδίδουν πρόωρα αποφάσεις επιστροφής.

151 Πράγματι, αντιθέτως προς τα όσα υποστηρίζει η Ολλανδική Κυβέρνηση, από κανένα στοιχείο δεν προκύπτει ότι η πρόωρη έκδοση αποφάσεως επιστροφής διασφαλίζει καλύτερη δικαστική προστασία στους ενδιαφερομένους. Τούτο ισχύει κατά μείζονα λόγο δεδομένου ότι, όπως προκύπτει από την απόφαση περί παραπομπής στην υπόθεση C-244/24, η προθεσμία για την άσκηση προσφυγής κατά τέτοιας αποφάσεως αρχίζει να τρέχει από την ημερομηνία έκδοσής της και όχι από την ημερομηνία κατά την οποία αρχίζει να παράγει τα αποτελέσματά της.

152 Τρίτον και τελευταίον, αληθεύει βεβαίως, όπως υπογραμμίζει η Ολλανδική Κυβέρνηση, ότι κατά τη λήξη της προαιρετικής προσωρινής προστασίας οι εθνικές αρχές που είναι υπεύθυνες για την έκδοση των αποφάσεων επιστροφής ενδέχεται να βρεθούν αντιμέτωπες με σημαντικό αριθμό ατομικών περιπτώσεων τις οποίες θα πρέπει να εξετάσουν ταυτοχρόνως, όπερ θα μπορούσε να αποδιοργανώσει τη λειτουργία τους. Εντούτοις, το ενδεχόμενο αυτό και μόνον δεν αρκεί για να δικαιολογήσει παρέκκλιση από την αρχή που υπενθυμίζεται στη σκέψη 147 της παρούσας αποφάσεως.

153 Κατ’ αρχάς, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, τα κράτη μέλη δεν επιτρέπεται να επικαλούνται δυσχέρειες εσωτερικής φύσης για να δικαιολογήσουν την αθέτηση των υποχρεώσεων τις οποίες υπέχουν από το ενωσιακό δίκαιο (απόφαση της 8ης Ιουνίου 2023, UFC – Que choisir και CLCV, C-407/21, EU:C:2023:449, σκέψη 72 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

154 Εξάλλου, η διαμονή στο έδαφος του κράτους μέλους υποδοχής δεν καθίσταται αυτοδικαίως παράνομη για όλους τους πρώην δικαιούχους της προαιρετικής προσωρινής προστασίας από την ημερομηνία κατά την οποία αίρεται αυτή η προστασία τους. Ειδικότερα, ορισμένοι εξ αυτών ενδέχεται, παραδείγματος χάριν, να έχουν υποβάλει αίτηση διεθνούς προστασίας και να έχουν, κατ’ αρχήν, υπό την ιδιότητα του αιτούντος διεθνούς προστασία, δικαίωμα παραμονής στο έδαφος του κράτους μέλους υποδοχής, η δε έκδοση αποφάσεως επιστροφής εις βάρος τους

προσκρούει στο εν λόγω δικαίωμα, τουλάχιστον μέχρι ότου να εκδοθεί απόφαση επί της αιτήσεώς τους [πρβλ. απόφαση της 16ης Νοεμβρίου 2021, Επιτροπή κατά Ουγγαρίας (Ποινικοποίηση της βοήθειας προς τους αιτούντες άσυλο), C-821/19, EU:C:2021:930, σκέψη 137].

155 Επιπλέον, μολονότι είναι αληθές ότι ο υπήκοος τρίτης χώρας ή ο ανιθαγενής έχει το δικαίωμα να εκφράσει, πριν από την εις βάρος του έκδοση αποφάσεως επιστροφής, την άποψή του σχετικά με τη νομιμότητα της διαμονής του, με την ενδεχόμενη εφαρμογή του άρθρου 5 και του άρθρου 6, παράγραφοι 2 έως 5, της οδηγίας 2008/115, καθώς και με τις πρακτικές λεπτομέρειες της επιστροφής του, τίποτε δεν εμποδίζει το οικείο κράτος μέλος να ακούσει τον ενδιαφερόμενο σε χρόνο κατά τον οποίο η διαμονή του στο έδαφος του κράτους μέλους αυτού δεν έχει ακόμη καταστεί παράνομη, υπό την προϋπόθεση ότι δεν θίγεται η δυνατότητά του να υποβάλει λυσιτελώς και αποτελεσματικώς τις παρατηρήσεις του (πρβλ. αποφάσεις της 5ης Νοεμβρίου 2014, Mukarubega, C-166/13, EU:C:2014:2336, σκέψεις 69 έως 71, και της 11ης Δεκεμβρίου 2014, Boudjlida, C-249/13, EU:C:2014:2431, σκέψη 68).

156 Τέλος, μολονότι η οδηγία 2008/115 έχει ως αντικείμενο τη θέσπιση αποτελεσματικής πολιτικής απομάκρυνσης και επαναπατρισμού, οπότε η απομάκρυνση παρανόμως διαμένοντος υπηκόου τρίτης χώρας πρέπει, κατ' αρχήν, να αποτελεί όντως προτεραιότητα για τα κράτη μέλη (πρβλ. απόφαση της 10ης Σεπτεμβρίου 2013, G. και R., C-383/13 PPU, EU:C:2013:533, σκέψη 43), γεγονός παραμένει ότι τα κράτη μέλη οφείλουν επίσης να μεριμνούν για την τήρηση των ουσιαστικών και διαδικαστικών απαιτήσεων που τους επιβάλλει το ενωσιακό δίκαιο, προκειμένου οι υπήκοοι τρίτων χωρών να επαναπατρίζονται με ανθρώπινο τρόπο και με πλήρη σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων και της αξιοπρέπειάς τους [πρβλ. απόφαση της 27ης Απριλίου 2023, M. D. (Απαγόρευση εισόδου στην Ουγγαρία), C-528/21, EU:C:2023:341, σκέψη 72].

157 Με άλλα λόγια, όταν οι αρχές κράτους μέλους οι οποίες είναι υπεύθυνες για την έκδοση των αποφάσεων επιστροφής αντιμετωπίζουν πολύ αυξημένο αριθμό ατομικών περιπτώσεων που πρέπει να εξεταστούν ταυτοχρόνως, λόγω της λήξης της προαιρετικής προσωρινής προστασίας την οποία είχε χορηγήσει το κράτος μέλος, η οδηγία 2008/115 απαγορεύει απλώς στις αρχές αυτές να μεταθέτουν χρονικά, πέραν ενός εύλογου διαστήματος λαμβανομένης υπόψη της κατάστασης αυτής, την έκδοση των αποφάσεων που πρέπει να εκδοθούν για την επιστροφή των υπηκόων τρίτων χωρών και των ανιθαγενών οι οποίοι διαμένουν παρανόμως στο έδαφος του κράτους μέλους λόγω του τερματισμού της προαιρετικής προσωρινής προστασίας της οποίας ετύγχαναν.

158 Από τις ανωτέρω σκέψεις προκύπτει ότι το άρθρο 6 της οδηγίας 2008/115 έχει την έννοια ότι δεν επιτρέπει, στην περίπτωση υπηκόου τρίτης χώρας ο οποίος διαμένει νομίμως στο έδαφος κράτους μέλους που έχει κάνει χρήση της σχετικής ευχέρειας και του έχει αναγνωρίσει το ευεργέτημα της προαιρετικής προσωρινής προστασίας, να εκδοθεί εις βάρος του, προτού λήξει η προαιρετική προσωρινή προστασία, απόφαση επιστροφής, ακόμη και όταν προκύπτει ότι η προστασία αυτή θα παύσει προσεχώς να παράγει τα αποτελέσματά της και η ισχύς της αποφάσεως επιστροφής αναστέλλεται μέχρι την ημερομηνία παύσης τους.

Επί των δικαστικών εξόδων

159 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τμήμα μείζονος συνθέσεως) αποφαίνεται:

1) Τα άρθρα 4 και 7 της οδηγίας 2001/55/ΕΚ του Συμβουλίου, της 20ής Ιουλίου 2001, σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές παροχής προσωρινής προστασίας σε περίπτωση μαζικής εισροής εκτοπισθέντων και μέτρα για τη δίκαιη κατανομή των βαρών μεταξύ κρατών μελών όσον αφορά την υποδοχή και την αντιμετώπιση των συνεπειών της υποδοχής αυτών των ατόμων,

έχουν την έννοια ότι:

επιτρέπουν σε κράτος μέλος που έχει χορηγήσει την προσωρινή προστασία σε άλλες κατηγορίες προσώπων πέραν των αναφερόμενων στο άρθρο 2, παράγραφοι 1 και 2, της εκτελεστικής αποφάσεως (ΕΕ) 2022/382 του Συμβουλίου, της 4ης Μαρτίου 2022, που διαπιστώνει την ύπαρξη μαζικής εισροής εκτοπισθέντων από την Ουκρανία κατά την έννοια του άρθρου 5 της οδηγίας 2001/55/ΕΚ και έχει ως αποτέλεσμα την εφαρμογή προσωρινής προστασίας, να άρει το ευεργέτημα της προσωρινής προστασίας των συγκεκριμένων κατηγοριών προσώπων ενώ δεν έχει λήξει ακόμη η διάρκεια ισχύος την οποία το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποφάσισε δυνάμει του άρθρου 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 2001/55. Το ευεργέτημα της προσωρινής προστασίας που είχε χορηγηθεί σε αυτές τις κατηγορίες προσώπων μπορεί να ανακληθεί από το κράτος μέλος σε χρόνο προγενέστερο της ημερομηνίας κατά την οποία η προσωρινή προστασία που αποφασίστηκε από το Συμβούλιο παύει να παράγει τα αποτελέσματά της, υπό την προϋπόθεση, μεταξύ άλλων, ότι το κράτος μέλος δεν θίγει ούτε τους σκοπούς ούτε την πρακτική αποτελεσματικότητα της οδηγίας 2001/55 και τηρεί τις γενικές αρχές του ενωσιακού δικαίου.

2) Το άρθρο 6 της οδηγίας 2008/115/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2008, σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών,

έχει την έννοια ότι:

δεν επιτρέπει, στην περίπτωση υπηκόου τρίτης χώρας ο οποίος διαμένει νομίμως στο έδαφος κράτους μέλους που έχει κάνει χρήση της σχετικής ευχέρειας και του έχει αναγνωρίσει το ευεργέτημα της προαιρετικής προσωρινής προστασίας την οποία προβλέπει το άρθρο 7 της οδηγίας 2001/55, να εκδοθεί εις βάρος του, προτού λήξει η προαιρετική προσωρινή προστασία, απόφαση επιστροφής, ακόμη και όταν προκύπτει ότι η προστασία αυτή θα παύσει προσεχώς να παράγει τα αποτελέσματά της και η ισχύς της αποφάσεως επιστροφής αναστέλλεται μέχρι την ημερομηνία παύσης τους.

(υπογραφές)